

การศึกษาและพัฒนาการขยายช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ชา

5.1 การทดสอบคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาผลิตภัณฑ์ชาเขียวและชาอูหลง

การทดสอบคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาผลิตภัณฑ์ชาเขียวและชาอูหลง เพื่อวิเคราะห์หาคุณลักษณะของเครื่องดื่มชา นำมาเปรียบเทียบและพัฒนาปรับปรุงให้ได้ผลิตภัณฑ์ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค การทดสอบนี้ได้คัดเลือกผลิตภัณฑ์ชาเขียวที่ผลิตและจำหน่ายในตลาดจำนวน 8 ตราสินค้า

เพื่อให้ผู้ประเมินและผลการวิเคราะห์ไม่สับสนมาก ในที่นี้แบ่งตัวอย่างผลิตภัณฑ์ชาเขียวออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ผลิตจากใบชาสดพันธุ์อัสสัม และใบชาสดพันธุ์หลงก้านอ่อน ในจำนวนนี้มีผลิตภัณฑ์ชาเขียวผลิตจากใบชาสดพันธุ์อัสสัม จำนวน 5 ตราสินค้า ได้แก่ ศิริภัณฑ์ชาเขียว ใบชามังกรชาเขียว ใบชาจรรยาชาเขียว สหกรณ์สวนชาดอยตุงชาเขียว และ สุวิรุฬห์ชาเขียว และผลิตภัณฑ์ชาเขียวผลิตจากใบชาสดพันธุ์อูหลงก้านอ่อน จำนวน 3 ตราสินค้า สุวิรุฬห์ชาเขียว ฉุยฟงชาเขียว และชาดอยช้างชาเขียว บรรจุถุงออลูมิเนียมฟอยล์ มีขนาดบรรจุ 100 - 250 กรัม อายุผลิตภัณฑ์ใกล้เคียงกันคือประมาณ 6 เดือน ส่วนผลิตภัณฑ์ชาอูหลง (ผลิตจากใบชาสดพันธุ์อูหลงก้านอ่อนและกรรมวิธีผลิตชาอูหลง) มีจำนวน 5 ตราสินค้า ได้แก่ สุวิรุฬห์ชาไทย Chin Shin Oolong Tea No.17 ชาศิริภัณฑ์ชาวาปี ชาอูหลงก้านอ่อน ชาอูหลงสหกรณ์สวนชาดอยตุง Pouchong ใบชาจรรยาชาอูหลงก้านอ่อนใหม่ และชาอูหลงสหกรณ์สวนชาดอยตุง Oolong No.17 บรรจุถุงออลูมิเนียมฟอยล์ ขนาดบรรจุ 100 - 250 กรัม อายุผลิตภัณฑ์ใกล้เคียงกันคือประมาณ 6 เดือนเช่นกัน

ผลิตภัณฑ์ชาทั้งหมด ชื้อจากร้านของผู้ผลิตในจังหวัดเชียงราย ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดเก็บไว้ในตู้แสดงผลิตภัณฑ์ที่อุณหภูมิห้อง

การศึกษาฯ ครั้งนี้ได้ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การควบคุมคุณภาพและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชาเป็นประจำของโรงงานผู้ผลิตสามแห่งในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ สหกรณ์สวนชาดอยตุง โรงงานใบชาจรรยา และบริษัทชา ดอยช้าง จำกัด จำนวน 4 ท่านจากโรงงานแต่ละแห่งและผู้ศึกษาเป็นผู้นำการทดสอบ คุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงพรรณนา (Quantitative Descriptive Analysis) ผู้ทดสอบจำนวน 13 คน เป็นชาย 11 คนและหญิง 2 คน ผู้ศึกษาได้กำหนดและคัดสรรคุณลักษณะเฉพาะ (Descriptive term) ของเครื่องดื่มชาพร้อมคำอธิบาย เพื่อให้ผู้ทดสอบได้เข้าใจและสามารถประเมินคุณลักษณะของเครื่องดื่มชาด้วยสเกลแบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured scale) ซึ่งมีความยาวของสเกล 15 ซม หรือ 6 นิ้ว ตามวิธีการของ Stone and Sisel, 2003 คะแนนความเข้มของคุณลักษณะเฉพาะของเครื่องดื่มชาวัดได้จากความยาว (หน่วยเป็นเซนติเมตร) ของระยะห่างจากจุดเริ่มต้นถึงจุดแสดงของคุณลักษณะเฉพาะของเครื่องดื่มชาที่ทดสอบ หลังจากนั้นนำคะแนนความเข้มของคุณลักษณะเฉพาะของเครื่องดื่มชา ไปประมวลทางสถิติด้วยโปรแกรม SPSS ก่อนจะนำค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนความเข้มของคุณลักษณะเฉพาะของเครื่องดื่มชาแต่ละตราสินค้า ไปแสดงในรูปของแผนภูมิกราฟใยแมงมุม (spider web)

การทดสอบคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงพรรณนา ได้ดำเนินการสองครั้ง ในแต่ละสถานที่ของโรงงานชาติขอความอนุเคราะห์ โดยการทดสอบคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาผลิตภัณฑ์ชาเขียวได้ดำเนินการในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2553 และผลิตภัณฑ์ชาอูหลงได้ดำเนินการในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2553

ตารางที่ 5.1 รายละเอียดผลิตภัณฑ์ชาที่ทดสอบคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงพรรณนา

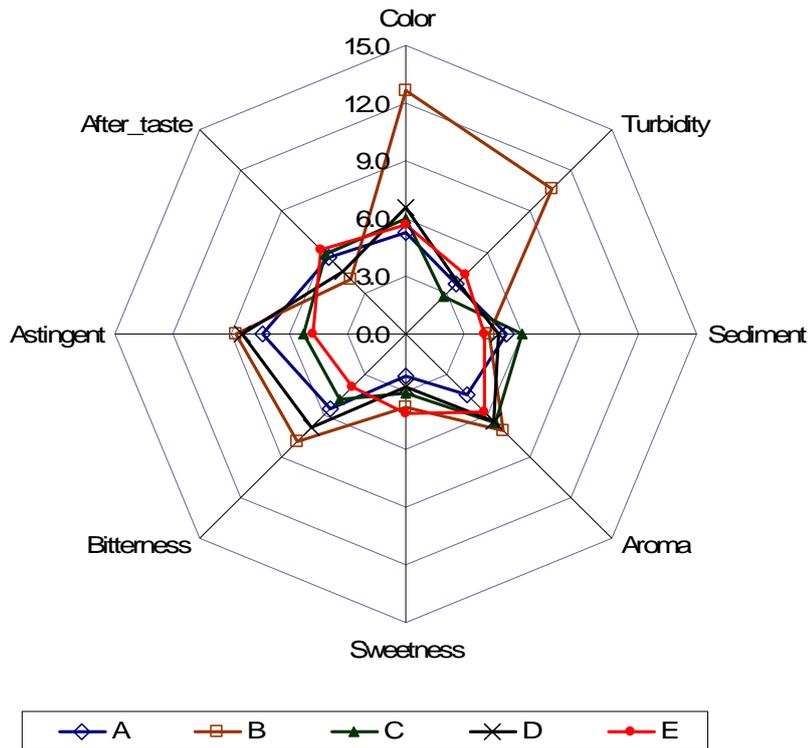
รหัส	ผลิตภัณฑ์ชา
A	ศิริภัณฑ์ชาเขียว (อัสสัม)
B	ใบชามิ่งตี้ (อัสสัม)
C	ใบชาจรรยา ชาเขียว (อัสสัม)
D	สหกรณ์สวนชาดอยตุง (อัสสัม)
E	สุวิรุฬห์ชาเขียว (อัสสัม)
F	สุวิรุฬห์ชาเขียว(อูหลงก้านอ่อน)
G	ชาอูยฟง ชาดอยตุงชาเขียว(อูหลงก้านอ่อน)
H	ชาดอยช้าง ชาเขียว (อูหลงก้านอ่อน)
I	สุวิรุฬห์ชาไทย Chin Shin Oolong Tea No.17 (อูหลง)
J	ชาศิริภัณฑ์ชาวาเวี (อูหลง)
K	ชาอูหลงสหกรณ์สวนชาดอยตุง Pouchong (อูหลง)
L	ใบชาจรรยาชาอูหลงก้านอ่อนใหม่ (อูหลง)
M	ชาอูหลงสหกรณ์สวนชาดอยตุง Oolong No.17 (อูหลง)

5.2 รายละเอียดคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงปริมาณของเครื่องดื่มชา

5.2.1 รายละเอียดเชิงปริมาณของเครื่องดื่มชาเขียวผลิตจากใบชาสดพันธุ์อัสสัม แสดงในรูปที่ 5.1 พบว่า

- สี (color) ของเครื่องดื่มชาเขียวในแต่ละตัวอย่างมีระดับความเข้มของสีความแตกต่างกัน จากการสังเกตด้วยสายตาสีของเครื่องดื่มชาเขียวมีสีเขียวอ่อนถึงสีเหลืองอ่อน คะแนนความเข้มของสีของตัวอย่างชา A, C, D, และ E อยู่ระหว่าง 5.6 – 6.6 ส่วนคะแนนความเข้มของสีของตัวอย่าง B มีค่า 12.6 ซึ่งเครื่องดื่มชาเขียวนี้มีสีน้ำตาล
- ความขุ่น (Turbidity) พบว่า ตัวอย่างชา B (10.6) มีคะแนนความขุ่นสูงที่สุด ส่วนคะแนนความขุ่นของเครื่องดื่มชาเขียวอื่น ๆ มีค่าใกล้เคียงกัน (2.8 – 4.4) ดูจากสายตา เครื่องดื่มชาที่มีความใส

- ตะกอน (Sediment) คะแนนจำนวนตะกอนของเครื่องดื่มชาเขียวมีค่าใกล้เคียงกัน (4.1 – 6.0) ดูจากสายตา เครื่องดื่มชาเขียวมีจำนวนตะกอนเล็กน้อย
- กลิ่น (Aroma) กลิ่นของเครื่องดื่มชาวัตจากกลิ่นของชาที่อ่อนไปจนถึงกลิ่นแรง ตัวอย่างชา H มีคะแนนกลิ่นของชาสูงสุด (7.2) ส่วนตัวอย่างชา A มีคะแนนกลิ่นของชาต่ำสุด (4.5) และตัวอย่างชาอื่น ๆ มีคะแนนกลิ่นของชาที่ใกล้เคียงกัน
- รสหวาน (Sweetness) คะแนนความเข้มของรสหวานเครื่องดื่มชาเขียวมีค่าใกล้เคียงกัน (2.2 – 3.1)
- รสขม (Bitterness) คะแนนความเข้มของรสขมเครื่องดื่มชาเขียวมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ตัวอย่างชา H มีคะแนนรสขมของชาสูงสุด (8.0) ส่วนตัวอย่างชา E มีคะแนนรสขมของชาต่ำสุด (3.9) และตัวอย่างชาอื่น ๆ มีคะแนนรสขมที่ใกล้เคียงกัน
- รสฝาด (Astringent) คะแนนความเข้มของรสฝาด มีค่าใกล้เคียงกันระดับคะแนนความเข้มของรสขม
- รสชาติหลังชิม (After taste) คะแนนความเข้มของรสชาติหลังชิมมีค่าที่ผูกพันกับระดับคะแนนความเข้มของรสขมและรสฝาด ตัวอย่าง H มีคะแนนความเข้มของรสชาติหลังชิมต่ำสุด (4.0) ส่วนตัวอย่าง E มีคะแนนความเข้มของรสชาติหลังชิมสูงสุด (6.2) ผู้ประเมินให้ความเห็นว่า ตัวอย่างชาที่มีคะแนนความเข้มของรสชาติหลังชิมสูง หลังชิมแล้วผู้ประเมินรู้สึกมีรสและกลิ่นของชาตกค้างอยู่นานพอสมควร แต่ไม่รู้สึกร่าชาชุ่มคอ
- คะแนนความเข้มของรสชาติหลังชิม ตัวอย่างชาที่ผลิตจากแหล่งผลิตพื้นที่เดียวกัน มีค่าคะแนนใกล้เคียงกัน และแตกต่างจากคะแนนความเข้มของรสชาติหลังชิมตัวอย่างชาที่ผลิตจากแหล่งผลิตอื่น ๆ ตัวอย่างชาที่ผลิตจากดอยตุงมีค่าคะแนนความเข้มของรสชาติหลังชิม มีค่าสูงกว่าตัวอย่างชาที่ผลิตจากดอยวาวี ทั้งนี้อาจเกิดเนื่องจากความแตกต่างของกระบวนการผลิตของทั้งสองพื้นที่

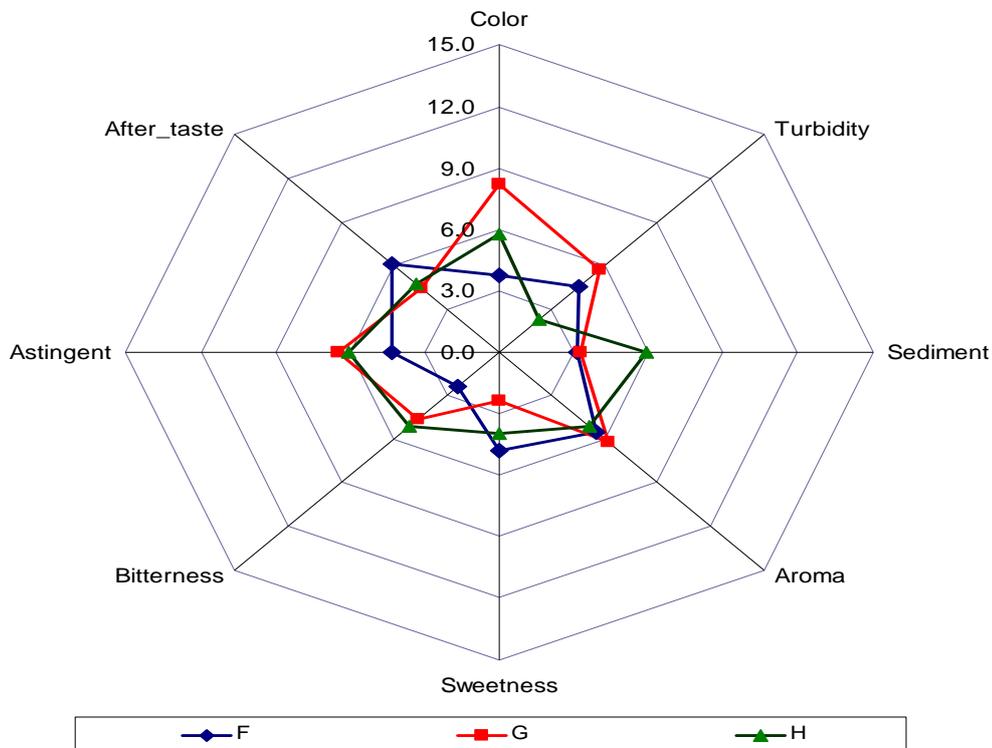
รูปที่ 5.1 รายละเอียดปริมาณของเครื่องดื่มชาเขียวผลิตจากใบชาสดพันธุ์อัสสัม

5.2.2 รายละเอียดเชิงปริมาณของเครื่องดื่มชาเขียวผลิตจากใบชาสดพันธุ์อุหลงก้านอ่อน แสดงในรูปที่

5.2 พบว่า

- รูปแบบรายละเอียดเชิงปริมาณของเครื่องดื่มชาเขียวผลิตจากใบชาสดพันธุ์อุหลง แตกต่างจากรูปแบบของเครื่องดื่มชาเขียวผลิตจากใบชาสดพันธุ์อัสสัม
- สี (color) คะแนนความเข้มของสีของตัวอย่างชา F, G และ H มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) อยู่ระหว่าง 3.7 – 8.2 คะแนนที่แตกต่างนี้อาจจะเกิดจากความแตกต่างของกระบวนการผลิต
- ความขุ่น (Turbidity) พบว่า ตัวอย่างชา G (5.7) มีคะแนนความขุ่นสูงที่สุด คะแนนความขุ่นและสีมีความสัมพันธ์กัน คือ ตัวอย่าง B และ G คะแนนความขุ่นและสีสูงสุดเหมือนกัน แม้ว่าจะผลิตจากใบชาสดต่างสายพันธุ์กัน
- ตะกอน (Sediment) คะแนนจำนวนตะกอนของเครื่องดื่มชาเขียว F และ G มีค่าเท่ากัน (3.2) ดูจากสายตา เครื่องดื่มชาที่มีจำนวนตะกอนเล็กน้อย
- กลิ่น (Aroma) คะแนนความเข้มของกลิ่นชาของเครื่องดื่มชาเขียว F G และ H มีคะแนนกลิ่นของชาที่ใกล้เคียงกัน

- รสหวาน (Sweetness) คะแนนความเข้มข้นของรสหวานเครื่องดื่มชาเขียว F และ H มีค่าใกล้เคียงกัน เมื่อเปรียบคะแนนความเข้มข้นของรสหวานเครื่องดื่มชาเขียวผลิตจากใบชาสดอัดสัม (A-E) คะแนนความเข้มข้นของรสหวานเครื่องดื่มชาเขียวใบชาสดคูลง (F – H) มีค่าใกล้เคียงกันเช่นกัน
- รสขม (Bitterness) คะแนนความเข้มข้นของรสขมมีค่าที่ผันผวนกับระดับคะแนนความเข้มข้นของรสหวาน
- รสฝาด (Astringent) คะแนนความเข้มข้นของรสฝาด มีค่าใกล้เคียงกันระดับคะแนนความเข้มข้นของรสขม
- รสชาติหลังชิม (After taste) คะแนนความเข้มข้นของรสชาติหลังชิม มีค่าที่คล้ายกับคะแนนความเข้มข้นของรสหวาน ตัวอย่าง F มีคะแนนความเข้มข้นของรสหวานสูงสุด (4.8) และ รสชาติหลังชิมสูงสุด (6.0) เช่นกัน ส่วนตัวอย่าง G มีคะแนนความเข้มข้นของรสหวานต่ำสุด (2.3) และ รสชาติหลังชิมสูงสุด (4.5) ผู้ประเมินให้ความเห็นว่า ตัวอย่างชาที่มีคะแนนความเข้มข้นของรสชาติหลังชิมสูง หลังชิมแล้วผู้ประเมินรู้สึกชุ่มคอ และมีรสและกลิ่นของชาตกค้างอยู่นานพอสมควร
- เมื่อเปรียบคะแนนความเข้มข้นของรสชาติหลังชิมเครื่องดื่มชาเขียวผลิตจากใบชาสดอัดสัม (A-E) คะแนนความเข้มข้นของรสชาติหลังชิมเครื่องดื่มชาเขียวใบชาสดคูลง (F – H) มีค่าใกล้เคียงกัน (4.0 - 6.2) ความแตกต่างจากคะแนนความเข้มข้นของรสชาติหลังชิมตัวอย่างชาที่ผลิตอาจจะไม่เกิดจากวัตถุดิบที่ใช้ผลิตที่ต่างกัน แต่เกิดเนื่องจากความแตกต่างของกระบวนการผลิตของผู้ผลิต

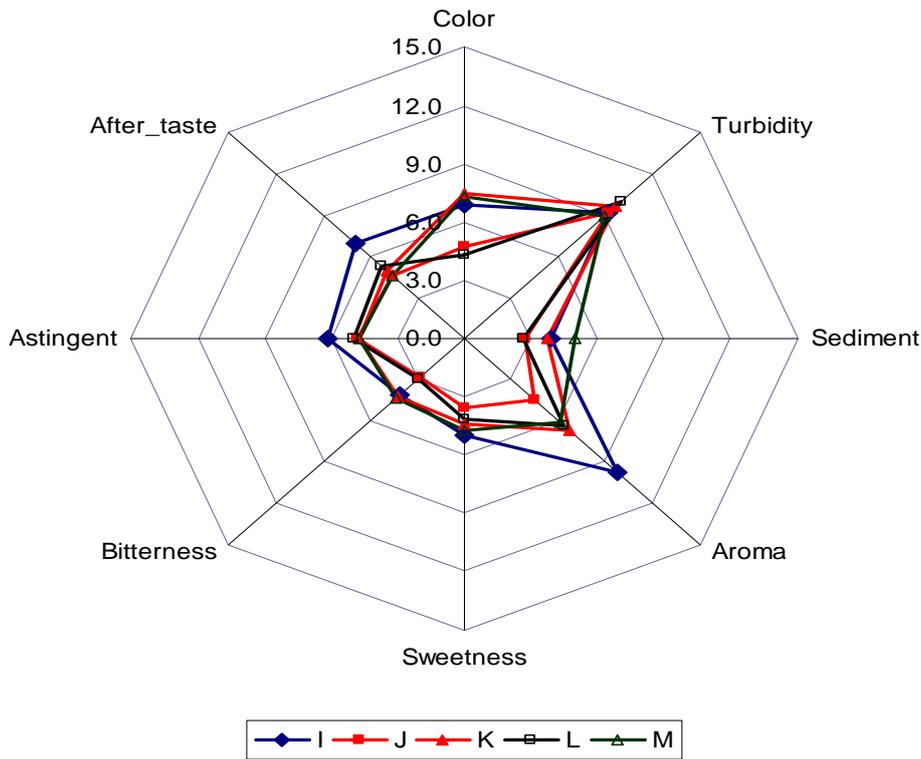

รูปที่ 5.2 รายละเอียดปริมาณของเครื่องดื่มชาเขียวผลิตจากใบชาสดพันธุ์คูลงก้านอ่อน

5.2.3 รายละเอียดเชิงปริมาณของเครื่องดื่มชาอูหลง ผลิตจากใบชาสดพันธุ์อูหลง แสดงในรูปที่ 5.3 พบว่า

- สี (color) คะแนนความเข้มของสีของตัวอย่างชาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคะแนนความเข้มของสีสูงระหว่าง 6.9 – 7.3 ได้แก่ตัวอย่างชา I, K และ M และกลุ่มที่มีคะแนนความเข้มของสีต่ำมีค่า 4.3 – 4.8 ได้แก่ตัวอย่างชา J และ L คะแนนที่แตกต่างนี้อาจจะเกิดจากความแตกต่างของกระบวนการผลิต
- ความขุ่น (Turbidity) มีค่าระดับความขุ่นสูงที่ใกล้เคียงกัน (8.9 - 10.0) ดูจากสายตาผลิตภัณฑ์ค่อนข้างใส เมื่อเปรียบคะแนนความขุ่นเครื่องดื่มชาเขียวผลิตจากใบชาสดอัสสัมและอูหลง ก้านอ่อน ตัวอย่างชาเขียวทุกตัวอย่าง ยกเว้นตัวอย่างชา B คะแนนความขุ่นเครื่องดื่มชาอูหลง (I – M) มีค่า สูงกว่า
- ตะกอน (Sediment) มีคะแนนจำนวนตะกอนของเครื่องดื่มชาอูหลงที่ใกล้เคียงกัน (2.7 – 5.0)
- กลิ่น (Aroma) คะแนนความเข้มของกลิ่นชาของเครื่องดื่มชาอูหลง มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) อยู่ระหว่าง 4.5 – 9.8 ตัวอย่างชา I มีระดับคะแนนความเข้มของกลิ่นชาสูงสุด ส่วนตัวอย่างชา J มีระดับคะแนนความเข้มของกลิ่นชาต่ำสุด
- รสหวาน (Sweetness) คะแนนความเข้มของรสหวานเครื่องดื่มชาอูหลง มีค่าใกล้เคียงกัน (3.6 – 5.0)
- รสขม (Bitterness) คะแนนความเข้มของรสขมเครื่องดื่มชาอูหลง มีค่าใกล้เคียงกัน (2.9 – 4.2)
- รสฝาด (Astringent) คะแนนความเข้มของรสฝาด เครื่องดื่มชาอูหลง มีค่าใกล้เคียงกัน (4.8 – 6.0)
- รสชาติหลังชิม (After taste) สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวอย่าง I ที่มีคะแนนรสชาติหลังชิมสูงสุด (7.0) และกลุ่มตัวอย่างที่เหลือ ที่มีคะแนนรสชาติหลังชิมที่ใกล้เคียงกัน 4.6 – 5.28 คะแนนที่แตกต่างนี้อาจจะเกิดจากความแตกต่างของกระบวนการผลิต
- จากรายละเอียดปริมาณของเครื่องดื่มชาอูหลง พบว่า ตัวอย่าง I มีคะแนนประเมินคุณลักษณะที่สูงเกือบทุกคุณลักษณะ ผู้ประเมินให้ความเห็นว่า ตัวอย่างชานี้มีคุณลักษณะชาที่โดดเด่นมากกว่าตัวอย่างชาอื่น ๆ

ผลจากการทดสอบคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาผลิตภัณฑ์ชาเขียวและชาอูหลงนี้ นำไปวิเคราะห์ร่วมกันผลการทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ชาเขียวและชาอูหลง เพื่อที่จะจัดทำแผนโครงสร้างความชอบ ของผู้บริโภค (Preference mapping) ต่อไป

รูปที่ 5.3 รายละเอียดเชิงปริมาณของเครื่องดื่มชาอูหลงผลิตจากใบชาสดพันธุ์อูหลงก้านอ่อน

5.3 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของผลิตภัณฑ์ชา

โครงการฯ ได้สุ่มตัวอย่างและส่งตัวอย่างชาที่ได้ทดสอบคุณภาพด้านประสาทสัมผัสจากผู้ประกอบการดังกล่าวมาแล้ว เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของชา ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 196) พ.ศ. 2543 เรื่องชา ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 5.2 พบว่าผลิตภัณฑ์ชาทุกตัวอย่าง มีคุณภาพองค์ประกอบที่สำคัญได้ตามมาตรฐานตามที่ระบุในประกาศ ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ชาเขียวและอูหลงจากใบชาสุวิรุฬห์และจรรยา มีปริมาณของโพลีฟีนอลทั้งหมดที่สูงกว่า ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ชาจากผู้ประกอบการอื่น ๆ ปริมาณของโพลีฟีนอลทั้งหมดที่สูงมีความสัมพันธ์กับคุณภาพด้านประสาทสัมผัสของชาดังที่ได้รายงานมาข้างต้น

ตารางที่ 5.2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพผลิตภัณฑ์ชา

รายการ	มาตรฐาน ¹	ชาเขียว			ชาอูหลง			
		ใบชาจรรยา	สวนชาดอย ตุง	ชาสุวิรุฬห์	ใบชาจรรยา	สวนชา ดอยตุง	ชาสุวิรุฬห์	ชาศิริภรณ์
ความชื้น (%)	ไม่เกิน 8 %	2.63	2.75	2.80	2.15	2.36	2.45	2.78
สารสกัดได้	ไม่น้อย	33.68	34.33	36.32	35.43	34.58	47.83	34.52
ด้วยน้ำร้อน (%)	กว่า 32 %							

ตารางที่ 5.2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพผลิตภัณฑ์ชา (ต่อ)

รายการ	มาตรฐาน	ชาเขียว			ชาอูหลง			
		ใบชา	สวนชา	ชาสุวิรุฟห์	ใบชา	สวนชา	ชาสุวิรุฟห์	ชาศิริ
		จรรยา	ดอยตุง		จรรยา	ดอยตุง		ภักดิ์
คาเฟอีน (%)	ไม่น้อยกว่า 1.5 %	3.91	4.49	4.58	5.61	4.00	7.30	4.47
โพลีฟีนอลทั้งหมด (%)		17.26	18.39	24.55	22.00	19.81	25.31	17.67
คาเทชินทั้งหมด (%)		12.65	12.96	18.89	16.02	15.45	17.31	12.89

¹ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 196) พ.ศ. 2543 เรื่อง ชา

5.4 การสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคชาในจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่

ปัจจุบันนี้ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อคุณภาพอาหารและใส่ใจกับสุขภาพมากขึ้น แต่เนื่องจากภาวะที่มีความรีบเร่ง ส่งผลทำให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนแปลงไปในการเลือกซื้ออาหาร การเตรียมอาหาร หรือบริโภคอาหาร จากพฤติกรรมดังกล่าวทำให้การเลือกซื้อและการบริโภคผลิตภัณฑ์ชาเปลี่ยนแปลง ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มประกอบไปด้วยเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ (Soft drink) ในปี ค.ศ.2005 เครื่องดื่มร้อนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาเป็นเครื่องดื่มยอดนิยมที่มีการบริโภคทั่วโลกสูงถึง 60.9 ลิตร/คน/ปี กาแฟมีการบริโภคต่อคนต่อปีเพียง 5.8 ลิตร เมื่อเปรียบเทียบกับการบริโภคของผู้คนในเอเชียแปซิฟิก พบว่ามีการบริโภคชาสูงถึง 30.2 ลิตร/คน/ปี ถือเป็นตลาดที่มีศักยภาพการเติบโตค่อนข้างสูง (บุษกร ประดิษฐ์นิยกุล 2549) การสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคชาในจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติ พฤติกรรม และความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการขยายช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ชาในประเทศและออกแบบผลิตภัณฑ์ชาให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายที่งานโครงการศึกษาและพัฒนาการขยายช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ชา ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชา โดยศึกษาทัศนคติ พฤติกรรม และความต้องการของผู้บริโภคโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มวัยทำงาน ในช่วงอายุ 18 – 50 ปี จำนวน 250 คน ในเขตจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ ทำการสำรวจในเดือนเมษายน 2553 แบบสอบถาม (ภาคผนวก ค) แบ่งเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม (3 คำถาม) และส่วนที่ 2 พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์ชา (8 คำถาม) ข้อมูลด้านพฤติกรรมนำไปวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา จากการสำรวจทัศนคติ พฤติกรรม และความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นต่อข้อความที่กำหนดให้ ผลการสำรวจแสดงในตารางที่ 5.3 - 5.5 การสำรวจนี้กำหนดผู้บริโภคลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มวัยทำงาน ในช่วงอายุ

18 – 50 ปี เพราะเป็นช่วงอายุที่มีการตีเครื่องตีมาและซื้อผลิตภัณฑ์ชาเพื่อการบริโภคเองและเป็นของฝากจากการสอบถามผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มเป้าหมายผู้บริโภคชาวไทยจำนวน 250 คน ลักษณะทางประชากรศาสตร์แสดงในตาราง 5.3 พบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 33.33 และเพศหญิงร้อยละ 66.67 ส่วนใหญ่เป็นช่วงอายุ 31 - 40 ปีเป็น จำนวนร้อยละ 50 รองลงมา คือกลุ่มช่วงอายุ 21 – 30 มีจำนวนร้อยละ 27.78 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ระดับปริญญาตรีร้อยละ 55.56 และสูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 18.52

ตารางที่ 5.3 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม (n =250)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์		ร้อยละ
เพศ	ชาย	33.33
	หญิง	66.67
อายุ	น้อยกว่า 20 ปี	7.41
	21 - 30 ปี	27.78
	31 - 40 ปี	50.00
	41 - 50 ปี	14.81
	มากกว่า 50 ปี	0.00
	ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา
การศึกษ	มัธยมศึกษา/เทียบเท่า	9.26
	อนุปริญญา/เทียบเท่า	16.67
	ปริญญาตรี	55.56
	สูงกว่าปริญญาตรี	18.52

ผู้ตอบแบบสอบถามเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อหรือบริโภคชาจากทั้งหมด 8 ปัจจัย โดยที่ 1 คือปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด และ 3 คือปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 3 ผลของการสำรวจแสดงในตารางที่ 3.4 พบว่าลำดับที่ 1 ของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อหรือบริโภคชา คือ รสชาติของผลิตภัณฑ์ (ร้อยละ 61.11) รองลงมาคือ กลิ่น/ความหอม (ร้อยละ 9.26) ราคา (ร้อยละ 9.26) และตรารับรองคุณภาพ (ร้อยละ 9.26) ส่วนปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกลำดับที่ 2 มากที่สุด คือ กลิ่น/ความหอม (ร้อยละ 44.44) รองลงมาเป็นปัจจัยด้านรสชาติของผลิตภัณฑ์ (ร้อยละ 20.37) และปัจจัยด้านราคา เป็นปัจจัยลำดับที่ 3 ที่มีผลต่อการเลือกซื้อหรือบริโภคชา

ผลการสำรวจพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ชาแสดงในตารางที่ 5.5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 38.89 เป็นผู้ที่ดื่มชามากกว่า 4 ปี มีแนวโน้มของผู้ดื่มชาเพิ่มขึ้น โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 35.19 เป็นผู้ที่ดื่มชามากกว่า 1 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจ ตลาดเครื่องดื่มคาร์บอนเตในภูมิภาคเอเชีย

แปซิฟิก ซึ่งประกอบด้วย น้ำผลไม้ น้ำดื่ม ชา และเครื่องดื่มสำหรับนักกีฬา ฯลฯ มีแนวโน้มการบริโภคมากขึ้น จากปัจจุบันที่มีการบริโภคต่อคนประมาณ 7.4 ลิตร เทียบกับการบริโภคของผู้คนในยุโรปตะวันตกซึ่งมีการบริโภคสูงถึง 20.2 ลิตร และในละตินอเมริกา 6.5 ลิตร สาเหตุหนึ่งคือ มีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อขยายตลาดในประเทศที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ โดยเฉพาะเครื่องดื่มชาเขียว ซึ่งเป็นเครื่องดื่มที่ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นเครื่องดื่มพร้อมดื่ม (ready to drink) และมีการดื่มแพร่หลายในบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น จีน อินโดนีเซีย ไต้หวัน และไทย นอกจากนี้ยังมีการผลิตเครื่องดื่มร้อน เช่น ชาร้อน จำหน่ายคู่กัน เพื่อสร้างความหลากหลายและสะดวกให้กับผู้บริโภคและสอดคล้องกับวัฒนธรรมการดื่มชาของผู้คนในภูมิภาค (บุษกร ประดิษฐ์นิยกุล 2549)

ตารางที่ 5.4 การเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อหรือบริโภคชา (n =250)

ปัจจัย	ลำดับความสำคัญที่มีผลต่อการเลือกซื้อหรือบริโภคชา (ร้อยละ)		
	ลำดับ 1 **	ลำดับ 2 **	ลำดับ 3 **
1.รสชาติ	61.11	20.37	5.56
2.กลิ่น/ความหอม	9.26	44.44	16.67
3.ราคา	9.26	14.81	40.74
4.ตรา/ยี่ห้อ	5.56	7.41	14.81
5.รูปแบบบรรจุภัณฑ์	0.00	1.85	7.41
6.ขนาด/ปริมาณบรรจุ	0.00	5.56	3.70
7.ตรารับรองคุณภาพ	9.26	5.56	9.26
8.อื่นๆระบุ	5.56 ^a	0.00	1.85 ^b

การเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยโดยการเรียงลำดับ 1 - 3 จากทั้งหมด 8 ปัจจัย โดย 1 คือปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด และ 3 คือปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 3

** คำนวณร้อยละ จากสูตรร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามลำดับนั้น = (จำนวนผู้ตอบแบบที่เลือกลำดับนั้น/จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด) X 100

a ความบริสุทธิ์ของชา ปลอดภัยสารเคมี และสรรพคุณเพื่อสุขภาพ

b ประโยชน์เพื่อสุขภาพ

ตารางที่ 5.5 พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ชา

พฤติกรรม	ร้อยละ
1. ท่านดื่มชามานานเท่าไร	
- น้อยกว่า 1 ปี	35.19
- มากกว่า 1- ไม่เกิน 2 ปี	9.26
- มากกว่า 2- ไม่เกิน 4 ปี	16.67
- มากกว่า 4 ปี	38.89
2. ท่านเลือกซื้อหรือดื่มผลิตภัณฑ์ชา ชนิดใด	
- ชาอูหลง(ชาจีน)	31.58
- ชาเขียว	38.60
- ชาซองสะดวกชง เช่น ชาลิปตัน	22.81
- ชาดำ/ชาฝรั่ง	1.75
- ชาขาว	0.00
- อื่นๆระบุ ^a	5.26
3. ท่านซื้อชาจากแหล่งผลิตใด	
- เชียงราย	42.59
- เชียงใหม่	9.26
- แหล่งผลิตอื่นๆในประเทศ	14.81
- ต่างประเทศ	7.41
- ผลิตที่ไหนก็ได้	25.93

^a ชาเนสที ชาสมุนไพรว ชาเปปเปอร์มินท์

ส่วนผลิตภัณฑ์ชาที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกซื้อหรือดื่ม เป็นลำดับที่ 1 คือ ชาเขียว (ร้อยละ 38.60) รองลงมาเป็นชาอูหลง (ร้อยละ 31.58) จากร้อยละของรูปแบบผลิตภัณฑ์ชาทั้งสองชนิดที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกซื้อหรือดื่มรวมกัน (ร้อยละ 70.18) แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังบริโภค ผลิตภัณฑ์ชาในรูปแบบใบชาแห้ง ส่วนแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์ชาพบว่า จังหวัดเชียงราย เป็น แหล่งผลิตลำดับ 1 (ร้อยละ 42.59) ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกซื้อหรือดื่ม และผู้ตอบแบบสอบถามเลือกซื้อหรือดื่มจากแหล่งผลิตที่ไหนก็ได้ร้อยละ 25.93 ผลิตภัณฑ์ชาบรรจุของออลูมิเนียมฟอยล์ เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกซื้อมากที่สุด (ร้อยละ 50.00) บรรจุภัณฑ์แบบนี้มีคุณสมบัติ ในการป้องกัน เก็บรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม ป้องกันก๊าซออกซิเจน และแสงแดด ในทำนองเดียวกัน ควรควบคุมการดูดซึมความชื้นสำหรับผลิตภัณฑ์ที่แห้ง ที่บดเป็นผง และผลิตภัณฑ์ที่มีพื้นที่ผิวสัมผัสมาก ๆ และผลิตภัณฑ์ชาจะดูดซับกลิ่นจากผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง (น้ำหอม, สบู่) และผลิตภัณฑ์นม (เนย) นี่เป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ ผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ควรจะ

บรรจุในบรรจุภัณฑ์ขายปลีกที่มีคุณสมบัติป้องกันการซีมผ่านของก๊าซและกลิ่นได้เป็นอย่างดี (ปริญญา ขำสา
 ธร 2542) ผลิตภัณฑ์ชาที่บรรจุต่อ 1 หน่วยบรรจุขนาด 101 - 200 กรัมเป็นขนาดบรรจุภัณฑ์ที่ผู้ตอบ
 แบบสอบถามเลือกซื้อมากที่สุด (ร้อยละ 38.89) รองลงมาเป็นขนาดบรรจุภัณฑ์ที่น้อยกว่า 100 กรัม ส่วนราคา
 ของผลิตภัณฑ์ชาต่อขนาดบรรจุภัณฑ์ 100 กรัม ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกซื้อมากที่สุด คือน้อยกว่า 200 บาท
 (ร้อยละ 57.41) แนวโน้มที่ลดลงของร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่จะซื้อราคาของผลิตภัณฑ์ชาต่อขนาด
 บรรจุภัณฑ์ 100 กรัมที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 5.6 ลักษณะและราคาผลิตภัณฑ์ชา

ลักษณะและราคา	ร้อยละ
1.ท่านซื้อผลิตภัณฑ์ชาในบรรจุภัณฑ์ใด	
- กระป๋อง/กระดาศแข็ง	24.08
- ซองอลูมิเนียมฟอยล์	50.00
- ถุงพลาสติก	12.96
- กล่องกระดาศ	12.96
2.ท่านซื้อปริมาณผลิตภัณฑ์ชาที่บรรจุต่อ 1 หน่วยบรรจุบ่อยที่สุด	
- น้อยกว่า 100 กรัม	35.19
- 101-200 กรัม	38.89
- 201-500 กรัม	22.22
- มากกว่า 500 กรัม	0.00
- อื่นๆ ระบุ ^a	3.70
ท่านซื้อผลิตภัณฑ์ชาที่ท่านต้องการในราคาเท่าใด (ต่อปริมาณ 100 กรัม)	
- น้อยกว่า 200 บาท	57.41
- 201-300 บาท	20.37
- 301-400 บาท	14.81
- มากกว่า 400 บาท	1.85
- อื่นๆ ระบุ ^b	5.56

^aไม่แน่ใจ

^bไม่จำกัด

การสำรวจความคิดเห็น ทักษะคติ พฤติกรรม และความต้องการของผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชา พบว่า ผู้บริโภคมีปัจจัยในการเลือกซื้อหรือดื่มผลิตภัณฑ์ชา โดยพิจารณารสชาติเป็นลำดับแรก รองลงมาคือกลิ่นและความหอม ส่วนราคาเป็นลำดับ 3 และชาเขียวเป็นผลิตภัณฑ์ชาที่มีการซื้อหรือดื่มมากที่สุด เมื่อสอบถามชนิดของบรรจุภัณฑ์ ขนาดบรรจุและราคาต่อปริมาณ 100 กรัม พบว่าผลิตภัณฑ์ชาบรรจุของอูมิเนียมพอยล์ ขนาดบรรจุ 100 – 200 กรัม ในราคาปริมาณ 100 กรัม น้อยกว่า 200 บาท เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคจะเลือกซื้อมากที่สุด ข้อมูลจากการสำรวจผู้บริโภคข้างต้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และแผนการตลาดให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

5.5 แผนภาพความชอบ (Preference mapping) ของเครื่องดื่มชา

แผนภาพความชอบ อาจจะเรียกว่า ผังความชอบ หรือแผนภาพความรู้สึก เป็นเทคนิคที่ใช้ภาพหรือแผนภาพเพื่ออธิบายหรือแสดงการรับรู้ของผู้ทดสอบ (ผู้บริโภค) ต่อตัวอย่าง สินค้าหรือบริการ ข้อมูลความชอบที่ได้จากผู้ทดสอบแต่ละคน จะถูกนำมาวิเคราะห์และสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ (Model) โดยวิธีวิเคราะห์หลายตัวแปร (Multivariate analysis) แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปสร้าง แผนภาพความชอบ (อนุวัตร, 2549) แผนภาพความชอบแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (กัลยานี 2550) คือ

1. แผนภาพความชอบภายนอก (external preference mapping) เป็นการนำข้อมูลคะแนนความชอบของผู้ทดสอบต่อตัวอย่างสินค้า (ข้อมูลภายใน) มาพิจารณาร่วมกับคุณลักษณะของสินค้า เช่น คุณภาพด้านประสาทสัมผัส คุณภาพทางกายภาพ เคมี (ข้อมูลภายนอก) มาสร้างแผนภาพความชอบ

2. แผนภาพความชอบภายใน (internal preference mapping) เป็นการนำข้อมูลคะแนนความชอบของผู้ทดสอบต่อตัวอย่างสินค้า (ข้อมูลภายใน) มาสร้างแผนภาพความชอบ

ในการทดสอบคุณภาพด้านประสาทสัมผัสเครื่องดื่มชาเขียวและชาอูหลง ตัวอย่างในการทดสอบได้จากผู้ประกอบการในโครงการ (สหกรณ์สวนชาดอยตุง ไบชาจรรยา ไบชาศิริภัณฑ์ ไบชามิ่งดี) และผู้ประกอบการชาในจังหวัดเชียงราย (ชาสุวิรุฬห์ และชาดุยฟง) รายชื่อผู้ประกอบการและชนิดของไบชาเขียวและไบชาอูหลง แสดงในตาราง 5.7 และ 5.81 ตามลำดับ การทดสอบคุณภาพด้านประสาทสัมผัสของเครื่องดื่มชาเขียวและชาอูหลง แบ่งออกเป็น 2 การทดสอบคือ

1. การทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ การศึกษา ครั้งนี้ได้ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การควบคุมคุณภาพและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชาเป็นประจำของโรงงานผู้ผลิตสามแห่งในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ สหกรณ์สวนชาดอยตุง โรงงานไบชาจรรยา และบริษัทชาดอยช้าง จำกัด จำนวน 4 ท่านจากโรงงานแต่ละแห่งและผู้ศึกษาเป็นผู้ทำการทดสอบ เป็นผู้ทดสอบคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงพรรณนา (Quantitative Descriptive Analysis) ผู้ทดสอบจำนวน 13 คน เป็นชาย 11 คนและหญิง 2 คน การทดสอบคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงพรรณนา ได้ดำเนินการสองครั้ง ในแต่ละสถานที่ของโรงงานชาที่ขอความอนุเคราะห์ โดยการทดสอบคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาเครื่องดื่มชาเขียว ได้ดำเนินการในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2553 และเครื่องดื่มชาอูหลงได้ดำเนินการในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2553

ผลทดสอบคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาเบื้องต้นได้รายงานแล้วในรายงานความก้าวหน้างวดที่ 1 วันที่ 7 เมษายน 2553

2. การทดสอบความชอบโดยผู้บริโภค เตรียมเครื่องดื่มชาเขียวและชาอูหลง โดยใช้ตัวอย่างใบชาเขียวและชาอูหลง และวิธีการเตรียมตัวอย่างชิมตามที่ใช้ในการทดสอบคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาตามวิธีการทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญข้างต้น ในการทดสอบมีผู้ทดสอบชิมจำนวน 300 คน คือจำนวนเพศหญิงร้อยละ 64 และเพศชายร้อยละ 36 อายุอยู่ระหว่าง 18 – 60 ปี โดยมีช่วงอายุไม่เกิน 20 ปี ร้อยละ 11.33 ระหว่าง 21 - 30 ปี ร้อยละ 11.67 ระหว่าง 31 - 40 ปี ร้อยละ 18.33 ระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 23.33 และอายุ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 35.33 ผู้ทดสอบเป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 15.33 ข้าราชการ ร้อยละ 16 พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 2.6 พนักงานบริษัท ร้อยละ 7 ประกอบค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 27 พนักงานรับจ้าง ร้อยละ 13 เกษตรกร ร้อยละ 3.67 และว่างงาน ร้อยละ 15.33 ส่วนระดับการศึกษา ต่ำกว่า ม.3 ร้อยละ 18 ม.6/ปวช. ร้อยละ 21.67 อนุปริญญาตรี /ปวส. ร้อยละ 13.33 ปริญญาตรี ร้อยละ 37.33 และปริญญาโทขึ้นไป ร้อยละ 9.67 และความถี่ในการบริโภคเครื่องดื่มชา มากกว่า 1 ครั้งต่อวัน ร้อยละ 26 ความถี่ในการบริโภค 1 ครั้งต่อวัน ร้อยละ 16.33 ความถี่ในการบริโภคมากกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 13 ความถี่ในการบริโภค 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 5 มากกว่าความถี่ในการบริโภค 1 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 2.33 ความถี่ในการบริโภค 1 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 2 และความถี่ในการบริโภคไม่แน่นอน ร้อยละ 35.33 การทดสอบชิมดำเนินการในพื้นที่ทดสอบชิมเครื่องดื่มชา ในงานแสดงสินค้าทอเส้นฝ้าย สานเส้นใย ใต้ธรรมชาติ ครั้งที่ 12 ระหว่างวันที่ 26 มีนาคม 2553 ถึง 4 เมษายน 2553 ณ ศูนย์แสดงสินค้าอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมเขต 1 ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบด้านคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสของเครื่องดื่มชาเขียวและชาอูหลง จากทั้งสองชุดทดสอบ นำมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรม SPSS version 11.5 และ XLSTAT 2009 เพื่อวิเคราะห์แผนภาพความชอบภายนอกของเครื่องดื่มชาเขียวและชาอูหลง ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle Component Analysis, PCA) ซึ่งเป็นเทคนิคสถิติที่ใช้ด้านการวิจัยตลาดอย่างหนึ่ง

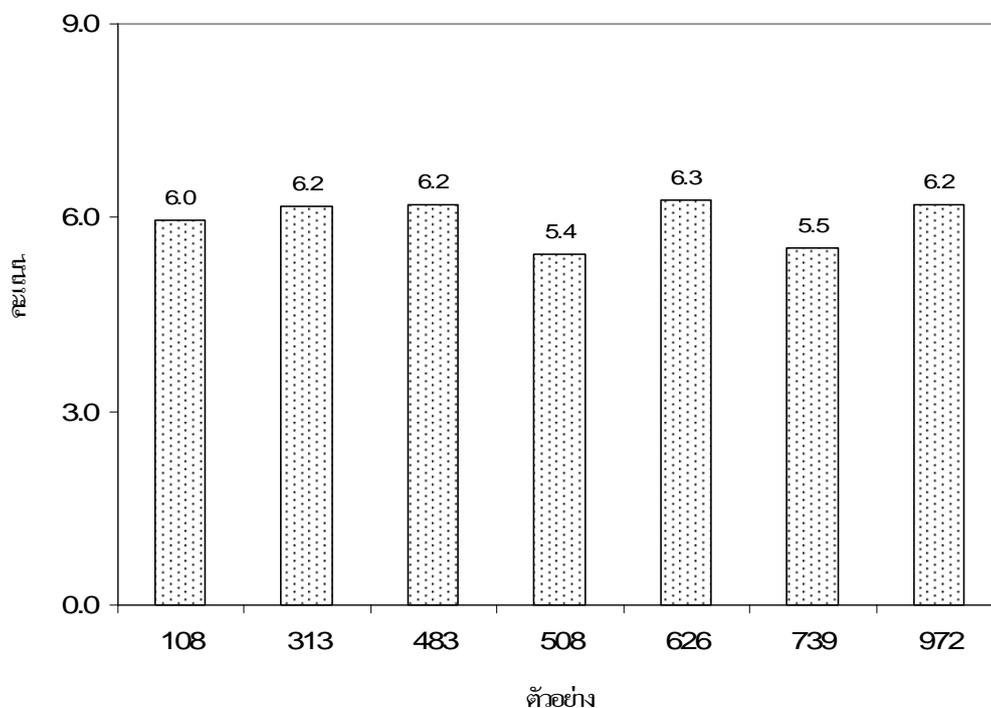
ตารางที่ 5.7 รายชื่อผู้ประกอบการและชนิดของใบชาเขียว

รหัส	ผู้ผลิต	พันธุ์ใบชาวัตถุดิบ
108	ชาอูยฟง ชาเขียวคัดพิเศษ	ชาอูหลง
313	ศิริภัณฑ์ชาเขียว	ชาอัสสัม
483	ใบชาจรรยา ชาเขียวอัสสัม	ชาอัสสัม
508	ใบชามิ่งดี ชาอัสสัม	ชาอัสสัม
626	ชาสุวิรุฬห์ ชาเขียว ชาอูหลง	ชาอูหลง
739	สหกรณ์สวนชาดอยตุง ชาเขียวอัสสัม	ชาอัสสัม
972	ชาสุวิรุฬห์ ชาเขียวอัสสัม	ชาอัสสัม

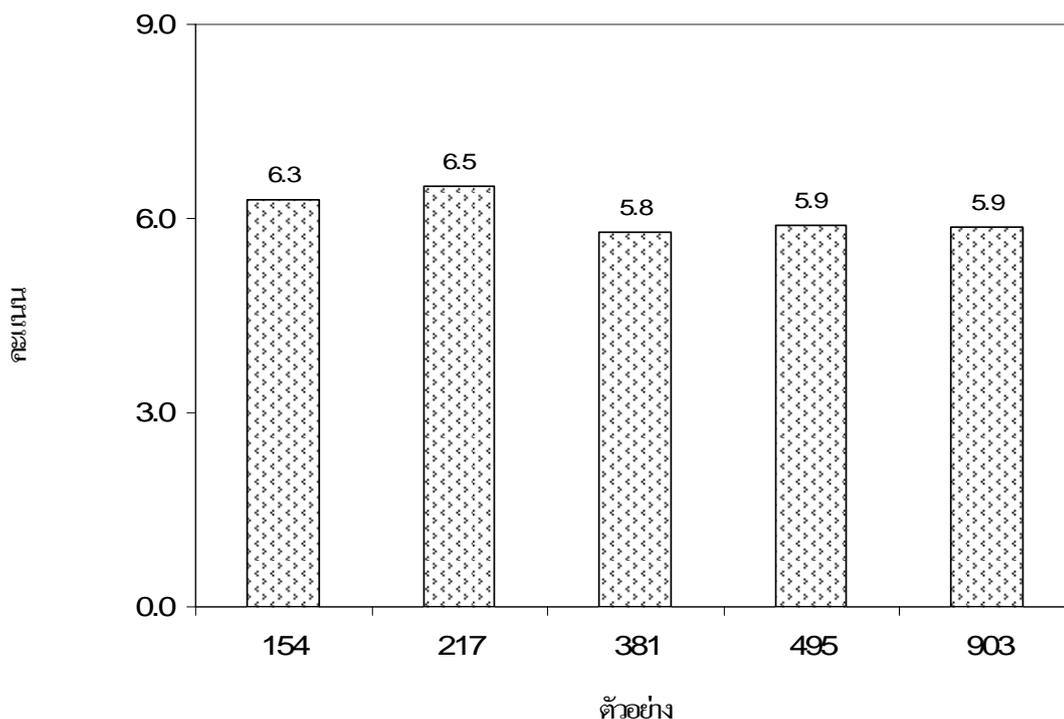
ตารางที่ 5.8 รายชื่อผู้ประกอบการและชนิดของใบชาอูหลง

รหัส	ผู้ผลิต	พันธุ์ใบชาวัตถุดิบ
154	ใบชาจรรยา ชาอูหลงก้านอ่อนใหม่	ชาอูหลงเบอร์ 17
217	Thai tea Suwirun Chin Shin Oolong No.17	ชาอูหลงเบอร์ 17
381	ใบชาดอยตุง Oolong No.17	ชาอูหลงเบอร์ 17
495	Open Oolong Thailand Doitung Oolong Pouchong	ชาอูหลงเบอร์ 17
903	ใบชาอูหลงก้านอ่อน ชาวาวิ ศิริภักดิ์	ชาอูหลงเบอร์ 17

ผลการทดสอบด้านคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสจากผู้เชี่ยวชาญ ผลทดสอบคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาเบื้องต้นได้รายงานแล้วข้างต้น ผลการทดสอบความชอบจากผู้บริโภค คะแนนเฉลี่ยความชอบของผู้บริโภคต่อเครื่องดื่มชาเขียวแสดงในรูปที่ 3.1 คะแนนเฉลี่ยอยู่ในพิสัย 5.4 – 6.3 เครื่องดื่มชาเขียวที่เตรียมใบชาอัสสัม มีคะแนนเฉลี่ยความชอบระหว่าง 5.4 – 5.5 ส่วนเครื่องดื่มชาเขียวที่เตรียมใบชาอูหลง มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 6.0 ผู้บริโภคให้คะแนนสูงสุดกับตัวอย่างเครื่องดื่มชาเขียวรหัส 626 ชาสุวิรุฬห์ ชาเขียว ชาอูหลง ส่วนคะแนนเฉลี่ยความชอบของผู้บริโภคต่อเครื่องดื่มชาอูหลงแสดงในรูปที่ 3.2 คะแนนเฉลี่ยอยู่ในพิสัย 5.8 – 6.35 ผู้บริโภคให้คะแนนสูงสุดกับตัวอย่างเครื่องดื่มชาอูหลงรหัส 217 Thai Tea Suwirun Chin Shin Oolong No.17

รูปที่ 5.4 คะแนนเฉลี่ยความชอบของผู้บริโภคต่อเครื่องดื่มชาเขียว (n = 300)

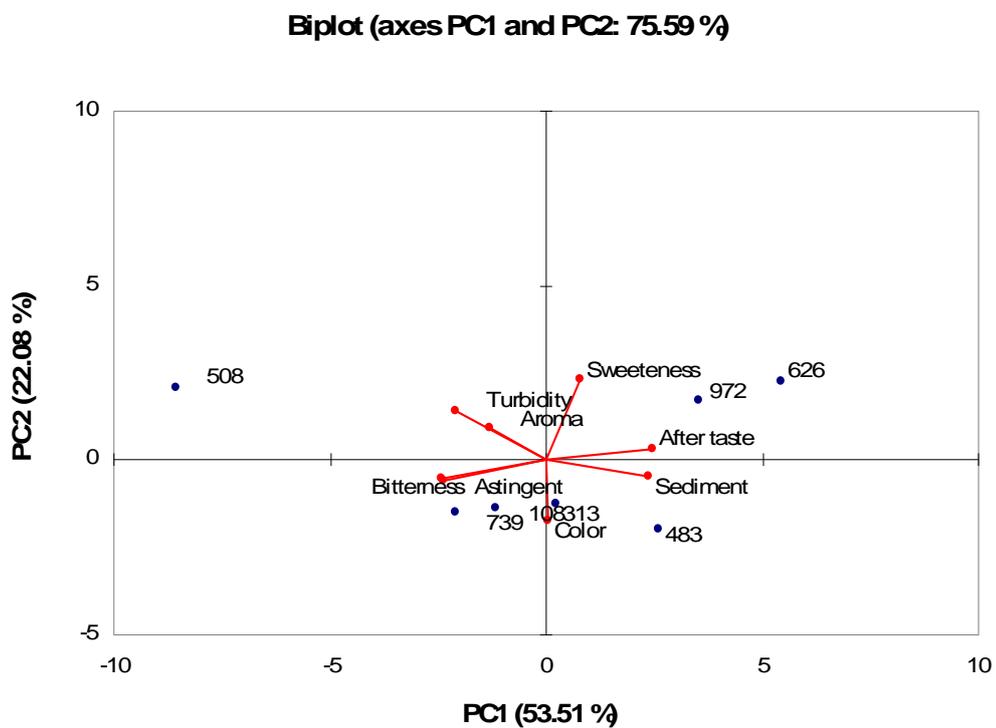
รูปที่ 5.5 คะแนนเฉลี่ยความชอบของผู้บริโภคต่อเครื่องดื่มชาอุหลง (n = 300)

5.6 การวิเคราะห์แผนภาพความชอบภายนอกของเครื่องดื่มชาเขียวและชาอุหลง

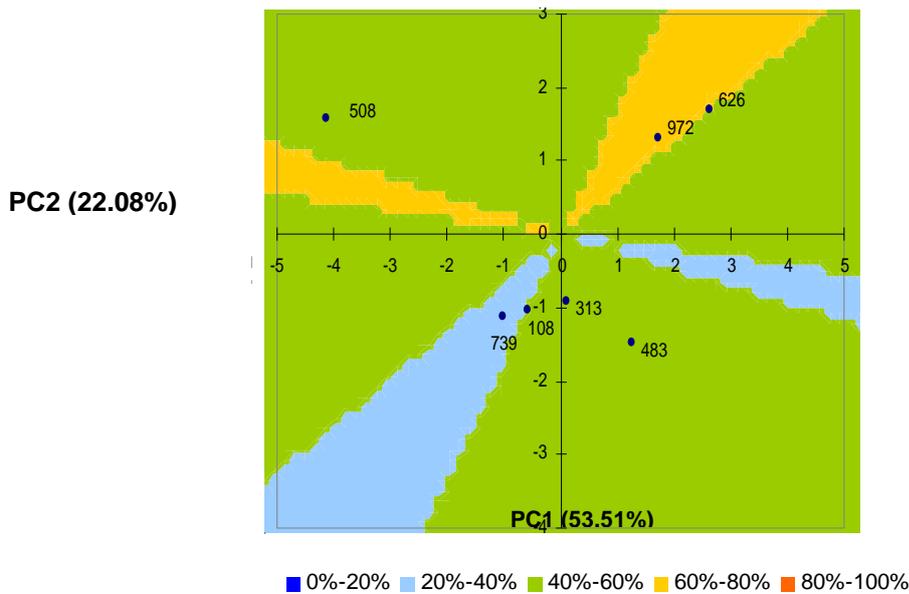
การวิเคราะห์องค์ประกอบหลักหรือปัจจัยด้านคุณลักษณะปัจจัยใด ที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างมีนัยสำคัญกับความชอบของเครื่องดื่มชา เพื่อใช้ในการแยกความแตกต่างระหว่างเครื่องดื่มชาที่ผู้บริโภคชอบที่ระดับความชอบที่แตกต่าง ๆ กัน ในการศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์องค์ประกอบหลักของคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะด้าน สี (Color) ความขุ่น (Turbidity) ตะกอนชา (Sediment) กลิ่นของชา (Aroma) รสหวาน (Sweetness) รสขม (Bitterness) รสฝาด (Astringent) ความชุ่มคอ (After taste) จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญเครื่องดื่มชาเขียว พบว่าสององค์ประกอบหลักหรือปัจจัย (principal component, PC1 and PC2) อธิบายความแปรผันของคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสของเครื่องดื่มชาเขียว ได้ร้อยละ 53.51 และ 22.08 ตามลำดับ (รูปที่ 5.6) องค์ประกอบหลักที่ 1 (PC1) แสดงคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสด้านรสชาติ โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกของรสหวานและความชุ่มคอ และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับรสขมและรสฝาด ส่วนองค์ประกอบหลักที่ 2 (PC2) แสดงคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสด้านลักษณะปรากฏ โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกของความขุ่น และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับสีของตัวอย่างเครื่องดื่มชาเขียวที่ทดสอบ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มตามคุณลักษณะด้านรสชาติและลักษณะปรากฏ เครื่องดื่มชาเขียวรหัส 626 และ 972 มีคะแนนสูงในคุณลักษณะรสหวานและความชุ่มคอ ส่วนรหัส 626 และ 972 มีคะแนนสูงในคุณลักษณะรสขมและฝาด ส่วนเครื่องดื่มชาเขียวรหัส 508 แสดงในองค์ประกอบหลักที่ 2 (PC2) และด้านขวาขององค์ประกอบหลักที่ 1 (PC1) มีคะแนนสูงในคุณลักษณะความขุ่น และตัวอย่างรหัส 483 มีคะแนนสูงในคุณลักษณะด้านตะกอน เมื่อพิจารณาตัวอย่างเครื่องดื่มชาเขียวรหัส 972 และ 626 ซึ่งผลิตจากผู้ประกอบการเดียวกัน แต่ใช้ใบชาสดต่างสายพันธุ์กัน เป็นวัตถุดิบ พบว่า คะแนนและตำแหน่งของทั้งสองตัวอย่างอยู่องค์ประกอบหลักเดียวกัน ในการศึกษาครั้งนี้

ปัจจัยกระบวนการผลิตของผู้ประกอบการแต่ละแห่ง เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสของ เครื่องดื่มชาเขียว มากกว่าสายพันธุ์ใบชาสดที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต

นอกจากแผนภาพความชอบภายนอกของเครื่องดื่มชาเขียว แสดงในรูปที่ 5.7 ร้อยละของความชอบของผู้บริโภคต่อเครื่องดื่มชาเขียวที่ทดสอบ แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับร้อยละ 20 – 40, 40 – 60 และ 60 – 80 เครื่องดื่มชาเขียวรหัส 739 ได้รับความชอบของผู้บริโภคร้อยละ 20 – 40 ส่วนรหัส 626 และ 972 ได้รับความชอบของผู้บริโภคร้อยละ 60 - 80 จากรูปที่ 3 และ 4 ผู้บริโภคส่วนมากชอบเครื่องดื่มชาเขียวที่คุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสรสหวานและความชุ่มคอในระดับคะแนนเฉลี่ยความชอบที่สูง

รูปที่ 5.6 Biplot แสดง principal component analysis ของข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเครื่องดื่มชาเขียว

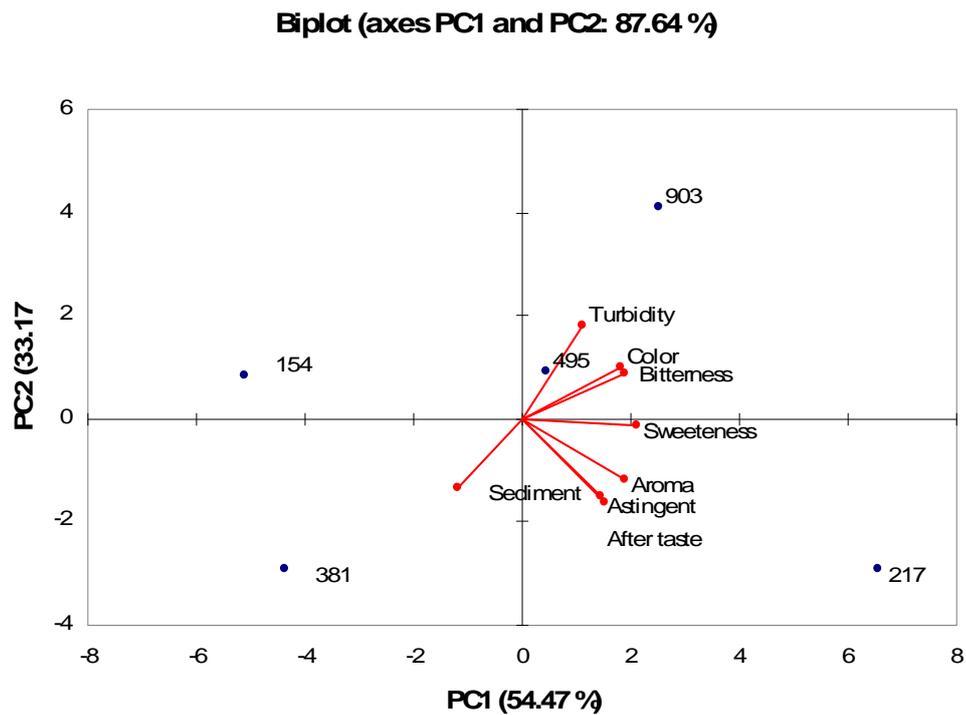

รูปที่ 5.7 Preference mapping แสดงร้อยละความชอบของผู้บริโภคของเครื่องดื่มชาเขียว

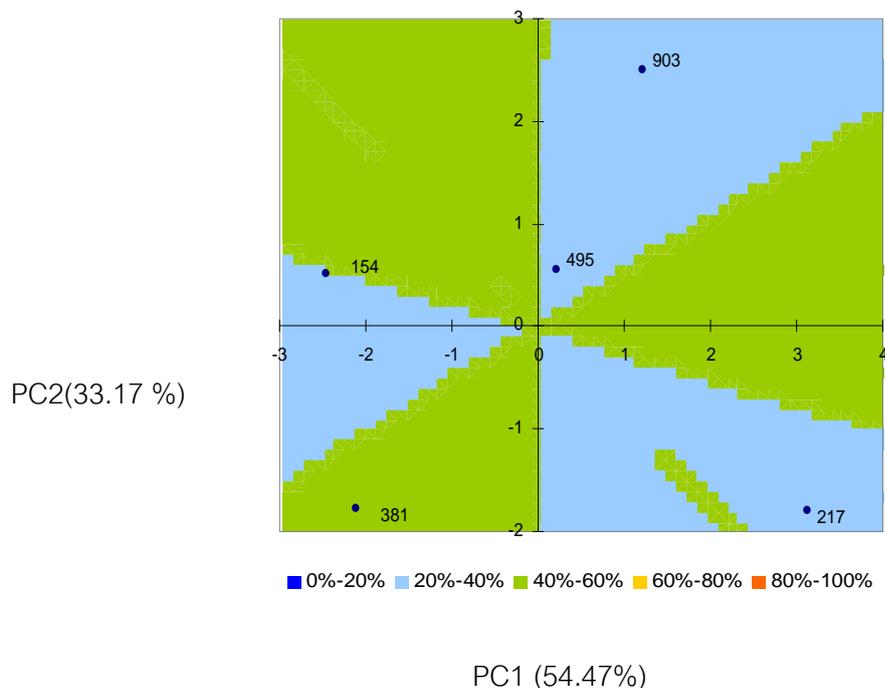
ส่วนจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญเครื่องดื่มชาอูหลง พบว่าสององค์ประกอบหลักหรือปัจจัย (principal component, PC1 and PC2) อธิบายความแปรผันของคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสของเครื่องดื่มชาอูหลงได้ร้อยละ 54.47 และ 33.17 ตามลำดับ (รูปที่ 5.8) องค์ประกอบหลักที่ 1 (PC1) แสดงคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสแยกออกที่ไม่เด่นชัด โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกของคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสทุกชนิดยกเว้นคุณลักษณะด้านตะกอน ส่วนองค์ประกอบหลักที่ 2 (PC2) แสดงคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสโดยรวม โดยองค์ประกอบหลัก PC2 ด้านบนเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกของความชุ่มชื้น และรสขม ส่วนองค์ประกอบหลัก PC2 ด้านล่างเป็นความสัมพันธ์เชิงลบกับกลิ่น รสฝาด ความชุ่มคอ และตะกอน ตัวอย่างเครื่องดื่มอูหลงที่ทดสอบ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มตามคุณลักษณะตามตำแหน่งบนองค์ประกอบหลักทั้งสอง ตัวอย่างเครื่องดื่มชาอูหลงรหัส 495 และ 903 มีคะแนนสูงในคุณลักษณะความชุ่มชื้นและรสขม ส่วนรหัส 217 มีคะแนนสูงในคุณลักษณะกลิ่น รสฝาด และความชุ่มคอ ตัวอย่างเครื่องดื่มชาอูหลงทุกตัวอย่างในการทดสอบนี้ใช้ใบชาสดสายพันธุ์อูหลงก้านอ่อนเบอร์ 17 เป็นวัตถุดิบเหมือน

แผนภาพความชอบภายนอกของเครื่องดื่มชาอูหลง แสดงในรูปที่ 5.9 ร้อยละของความชอบของผู้บริโภคต่อเครื่องดื่มอูหลงที่ทดสอบ แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับร้อยละ 20 – 40 และ 40 – 60 เครื่องดื่มอูหลงรหัส 217 และ 154 ได้รับความชอบของผู้บริโภคร้อยละ 40 - 60 ส่วนรหัสอื่น ๆ ที่เหลือได้รับความชอบของผู้บริโภคร้อยละ 20 – 40 ความชอบของผู้บริโภคต่อตัวอย่างรหัส 217 และ 154 สอดคล้องกับผลการตัดสินการประกวดชาอูหลงในงานแสดงนิทรรศการ Thailand Asean Coffee and Tea 2010 ผลิตภัณฑ์ชารหัส 217 ได้รับรางวัลที่ 1 และ ผลิตภัณฑ์ชารหัส 154 ได้รับรางวัลที่ชมเชยลำดับที่ 1 จากรูปที่ 5 และ 6 ผู้บริโภคส่วนมากชอบเครื่องดื่มชาอูหลงที่คุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสรสหวานและความชุ่มคอในระดับคะแนนเฉลี่ยความชอบที่สูง

นอกจากแผนภาพความชอบภายนอกของเครื่องดื่มชาเขียวและชาอูหลงแล้ว คุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสรสหวานและความชุ่มคอ เป็นคุณลักษณะที่ชอบในเครื่องดื่มชาได้รับความนิยมสูง ส่วนคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสรสขม เป็นคุณลักษณะที่ชอบในเครื่องดื่มชา ได้รับความนิยมลดลง ผู้บริโภคมีความคุ้นเคยกับคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสของเครื่องดื่มชาเขียวมากกว่าชาอูหลง ทำให้สามารถแยกคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสได้ชัดเจนกว่า

รูปที่ 5.8 Biplot แสดง principal component analysis ของข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเครื่องดื่มชาอูหลง

รูปที่ 5.9 Preference mapping แสดงร้อยละความชอบของผู้บริโภคของเครื่องดื่มชาอูหลง

5.7 การสำรวจพฤติกรรมการรับรู้ผลิตภัณฑ์ชาของชาวต่างประเทศในจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่

ในแต่ละปีมีชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาในประเทศไทย มากกว่า 10 ล้านคนต่อปี และมีสถิติการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 5.9) ในปี ค.ศ. 2007 โดยกลุ่มผู้เดินทางเข้าประเทศหลักคือ ชาวต่างประเทศจากกลุ่มเอเชียตะวันออกรวมถึงประเทศกลุ่มอาเซียน จีน ฮองกง ญี่ปุ่น เกาหลี และไต้หวัน มีจำนวนร้อยละ 53 และกลุ่มประเทศยุโรปร้อยละ 27 ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวเข้าประเทศเหล่านี้ นอกจากการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ แล้ว อาหารและเครื่องดื่มของไทยยังเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองชิม

ตารางที่ 5.9 สถิติการเดินทางของชาวต่างประเทศเข้าประเทศไทย

กลุ่มประเทศ	สถิติการเดินทางของชาวต่างประเทศเข้าประเทศไทย (คน)			
	ปี 2004	ปี 2005	ปี 2006	ปี 2007
East Asia	6,633,960	6,397,197	7,622,244	7,611,931
Europe	2,851,233	2,848,846	3,490,779	3,905,271
The Americas	823,957	833,814	923,382	920,366
South Asia	492,693	542,558	631,208	709,811
Oceania	484,916	516,223	651,262	764,072
Middle East	272,439	292,562	392,416	436,100
Africa	91,505	85,736	110,511	116,677

กลุ่มประเทศ	สถิติการเดินทางของชาวต่างประเทศเข้าในประเทศไทย (คน)			
	ปี 2004	ปี 2005	ปี 2006	ปี 2007
ยอดรวม (คน)	11,650,703	11,516,936	13,821,802	14,464,228

ที่มา <http://www.tourism.go.th>

การสำรวจพฤติกรรมการรับรู้ผลิตภัณฑ์ชาของชาวต่างประเทศในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ผลิตภัณฑ์ชาและความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการขยายช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ชาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และออกแบบผลิตภัณฑ์ชาให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย ที่งานโครงการศึกษาและพัฒนาการขยายช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ชา ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชา โดยศึกษาทัศนคติ พฤติกรรม และความต้องการของผู้บริโภคโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนักศึกษาและผู้ทำงานชาวต่างประเทศที่ศึกษาภาษาไทย ในช่วงอายุ 18 – 50 ปี จำนวน 150 คน ในเขตจังหวัดเชียงใหม่และเชียงใหม่ ทำการสำรวจด้วย แบบสอบถาม (ภาคผนวก ค) แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม (4 คำถาม) และส่วนที่ 2 พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์ชา (8 คำถาม) ข้อมูลด้านพฤติกรรมนำไปวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา จากการสำรวจพฤติกรรมการรับรู้ผลิตภัณฑ์ชา และความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชา โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงคำตอบต่อคำถามที่กำหนดให้

ผลการสำรวจแสดงในตารางที่ 5.10 - 5.11 การสำรวจนี้กำหนดผู้บริโภครายกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มนักท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ถนนคนเดินวันอาทิตย์ นักท่องเที่ยวที่พักระยะยาวตามอพาร์ทเมนต์ต่าง ๆ นักท่องเที่ยวที่เรียนการปรุงอาหารไทยตามโรงเรียนสอนการทำอาหาร นักศึกษาแลกเปลี่ยนตามสถานศึกษา ในช่วงอายุ 18 – 50 ปี เพราะเป็นช่วงอายุที่มีการดื่มเครื่องดื่มชาและซื้อผลิตภัณฑ์ชาเพื่อการบริโภคเองและเป็นของฝาก จากการสอบถามผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มเป้าหมายจำนวน 150 คน ลักษณะทางประชากรศาสตร์แสดงในตารางที่ 5.10 พบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 44.97 และเพศหญิงร้อยละ 55.03 และมีร้อยละ 35.91 เดินทางมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศอเมริกาใต้ ร้อยละ 31.54 มาจากประเทศในทวีปยุโรป มีร้อยละ 20.80 มาจากประเทศกลุ่มอาเซียน ญี่ปุ่น เกาหลีและจีน และร้อยละ 10.60 มาจากออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวชาวตะวันตกเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ที่มาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่และเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 21 - 30 ปีมีร้อยละ 55.70 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี มีร้อยละ 12.75 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ระดับปริญญาตรีร้อยละ 37.51 และสูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 32.30

ตารางที่ 5.10 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม (n =150)

	ลักษณะทางประชากรศาสตร์	ร้อยละ
เพศ	ชาย (Male)	44.97
	หญิง (Female)	55.03
ประเทศที่อาศัยอยู่	(Country origin)	
	East Asia	20.80
	Europe	31.54
	Americans	35.91
	Oceania (Australia- New Zealand)	10.60
	Middle east	1.34
	Africa	0.67
อายุ	น้อยกว่า 20 ปี (less than 20 years old)	11.40
	21 - 30 ปี (21 – 30 years old)	55.70
	31 - 40 ปี (31 – 40 years old)	12.75
	41 - 50 ปี (41 – 50 years old)	8.05
	มากกว่า 50 ปี (older than 50 years old)	12.09
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา (elementary school)	0.00
	มัธยมศึกษา/เทียบเท่า (high school)	3.35
	อนุปริญญา/เทียบเท่า (diploma)	26.84
	ปริญญาตรี (Bachelor degree)	37.51
	สูงกว่าปริญญาตรี (Master degree)	32.30

ผู้ตอบแบบสอบถามเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อหรือบริโภคจากทั้งหมด 8 ปัจจัย โดยลำดับที่ 1 คือ ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด และลำดับที่ 3 คือ ปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 3 ผลของการสำรวจแสดงในตารางที่ 5.11 พบว่าลำดับที่ 1 ของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อหรือบริโภค โดยรสชาติของผลิตภัณฑ์ คือ ปัจจัยที่มีความสำคัญลำดับที่ 1 (ร้อยละ 72.30) รองลงมาคือ กลิ่น/ความหอม (ร้อยละ 12.30) และราคา (ร้อยละ 9.25) ส่วนปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกลำดับที่ 2 มากที่สุด คือ กลิ่น/ความหอม ร้อยละ 66.94 และราคา (ร้อยละ 31.81) คือปัจจัยลำดับที่ 3 ที่มีผลต่อการเลือกซื้อหรือบริโภค

ตารางที่ 5.11 การเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อหรือบริโภคน้ำ (n = 149)

ปัจจัย	ลำดับปัจจัยความสำคัญที่มีผลต่อการเลือกซื้อหรือบริโภคน้ำ ¹ (ร้อยละ)		
	ลำดับ 1 ²	ลำดับ 2 ²	ลำดับ 3 ²
1. รสชาติ	72.30	15.74	25.66
2. กลิ่น/ความหอม	12.30	66.94	11.50
3. ราคา	9.25	17.32	31.81
4. ตรายี่ห้อ	0.00	0.00	10.63
5. รูปแบบบรรจุภัณฑ์	0.00	0.00	20.90
6. ขนาด/ปริมาณบรรจุ	0.00	0.00	0.00
7. ตรายี่ห้อคุณภาพ	6.15	0.00	0.00
8. อื่นๆระบุ	0.00	0.00	0.00

¹ การเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยโดยการเรียงลำดับ 1-3 จากทั้งหมด 8 ปัจจัย โดย 1 คือปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด และ 3 คือปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 3

² คำนวณร้อยละ จากสูตรร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามลำดับนั้น = (จำนวนผู้ตอบแบบที่เลือกลำดับนั้น/จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด) X 100

ผลการสำรวจ พฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มในตารางที่ 5.12 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 78.88 เป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 4 ปี มีแนวโน้มของผู้ดื่มเพิ่มขึ้น ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 10.63 เป็นผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 1 ปี และเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 2 ปี แต่ไม่เกิน 4 ปี ส่วนผลิตภัณฑ์น้ำดื่มที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกซื้อหรือดื่ม เป็นลำดับที่ 1 คือ น้ำดื่ม (ร้อยละ 27.66) รองลงมาเป็นน้ำของสะดวกชง (ร้อยละ 21.34) และน้ำดื่ม/ชาฝรั่ง (ร้อยละ 18.97) จากร้อยละ 46.63 ของผลิตภัณฑ์น้ำดื่มของสะดวกชง และน้ำดื่ม/ชาฝรั่ง ทำให้ทราบว่าชนิดการดื่มชาของคนไทยและชาวต่างประเทศมีความแตกต่างกัน นอกจากนี้พบว่า แหล่งผลิตชาของประเทศไทยคือ จังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ ยังไม่เป็นที่รับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศว่าเป็นแหล่งผลิตชาของประเทศไทย โดยมีการเลือกเป็น เป็นแหล่งผลิตรวมกันร้อยละ 7.28 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเลือกซื้อหรือดื่ม และผู้ตอบแบบสอบถามเลือกซื้อหรือดื่มจากแหล่งผลิตที่ไหนก็ได้ สูงถึงร้อยละ 52.98

ตารางที่ 5.12 พฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่ม

พฤติกรรม	ร้อยละ
1. ท่านดื่มชามานานเท่าไร	
- น้อยกว่า 1 ปี	10.63
- มากกว่า 1- ไม่เกิน 2 ปี	2.83

พฤติกรรม	ร้อยละ
- มากกว่า 2- ไม่เกิน 4 ปี	10.63
- มากกว่า 4 ปี	78.88
2. ท่านเลือกซื้อหรือดื่มผลิตภัณฑ์ชา ชนิดใด	
- ชาอูหลง(ชาจีน)	14.62
- ชาเขียว	27.66
- ชาของสะดวกขง เช่น ชาลิปตัน	21.34
- ชาดำหรือชาฝรั่ง	18.97
- ชาขาว	9.09
- อื่นๆระบุ ^a	8.30
3. ท่านซื้อชาจากแหล่งผลิตใด	
- เชียงราย	1.32
- เชียงใหม่	5.96
- แหล่งผลิตอื่นๆในประเทศ	1.32
- ต่างประเทศ	38.41
- ผลิตที่ไหนก็ได้	52.98

^a Japanese brown rice tea, Herbal tea, Ginger tea, French tea, Ceylon tea, Chamomile tea, and Flavored tea

ผลิตภัณฑ์ชาบรรจุกล่องกระดาษ (ร้อยละ 38.21) เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างประเทศจะเลือกซื้อมากที่สุด (ร้อยละ 50.00) ซึ่งนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามอาจจะซื้อหากต้องการซื้อชาจากประเทศไทยเพื่อเป็นของฝากแก่เพื่อนหรือญาติ ส่วนผลิตภัณฑ์ชาที่บรรจุต่อ 1 หน่วยบรรจุขนาด 101 - 200 กรัมเป็นขนาดบรรจุภัณฑ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกซื้อมากที่สุด (ร้อยละ 40.28) รองลงมาเป็นขนาดบรรจุภัณฑ์น้อยกว่า 100 กรัม (ร้อยละ 33.09) ส่วนราคาของผลิตภัณฑ์ชาต่อขนาดบรรจุภัณฑ์ 100 กรัม ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกซื้อมากที่สุด คือน้อยกว่า 200 บาท (ร้อยละ 43.93)

ตารางที่ 5.13 ลักษณะและราคาผลิตภัณฑ์ชา

ลักษณะและราคา	ร้อยละ
1.ท่านซื้อผลิตภัณฑ์ชาในบรรจุภัณฑ์ใด	
- กระป๋อง/กระดาษแข็ง	19.74
- ซองออลูมิเนียมฟอยด์	26.75

ตารางที่ 5.13 ลักษณะและราคาผลิตภัณฑ์ชา (ต่อ)

ลักษณะและราคา	ร้อยละ
- ถุงพลาสติก	15.28
- กล่องกระดาษ	38.21
2.ท่านซื้อปริมาณผลิตภัณฑ์ชาที่บรรจุต่อ1หน่วยบรรจุบอยที่สุด	
- น้อยกว่า 100 กรัม	33.09
- 101-200 กรัม	40.28
- 201-500 กรัม	19.42
- มากกว่า 500 กรัม	7.19
- อื่นๆ ระบุ	
ท่านซื้อผลิตภัณฑ์ชาที่ท่านต้องการในราคาเท่าใด (ต่อปริมาณ 100 กรัม)	
- น้อยกว่า 200 บาท	43.93
- 201-300 บาท	34.09
- 301-400 บาท	14.39
- มากกว่า 400 บาท	6.81
- อื่นๆ ระบุ มากกว่า 1,000 บาท	0.75

การสำรวจความคิดเห็น ทศนคติ พฤติกรรม และความต้องการของผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชา พบว่า ผู้บริโภคมีปัจจัยในการเลือกซื้อหรือดื่มผลิตภัณฑ์ชา โดยพิจารณารสชาติเป็นลำดับแรก รองลงมาคือกลิ่นและความหอม ส่วนราคาเป็นลำดับ 3 และชาเขียวเป็นผลิตภัณฑ์ชาที่มีการซื้อหรือดื่มมากที่สุด เมื่อสอบถามชนิดของบรรจุภัณฑ์ที่ขนาดบรรจุและราคาต่อปริมาณ 100 กรัม พบว่าผลิตภัณฑ์ชาบรรจุกล่องกระดาษขนาดบรรจุ 100 – 200 กรัม ในราคาปริมาณ 100 กรัม น้อยกว่า 200 บาท เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคจะเลือกซื้อมากที่สุด

การทดสอบคุณภาพด้านประสาทสัมผัสตัวอย่างเครื่องดื่มชาเขียวและชาอูหลง ตัวอย่างในการทดสอบได้จากผู้ประกอบการในจังหวัดเชียงราย (สหกรณ์สวนชาดอยตุง ไบชาจรรยา และชาสุวิรุฬห์) รายชื่อผู้ประกอบการและชนิดของไบชาเขียวและไบชาอูหลง แสดงในตารางที่ 5.14 และ 5.15 ตามลำดับ การทดสอบคุณภาพด้านประสาทสัมผัสของเครื่องดื่มชาเขียวและชาอูหลง การทดสอบความชอบโดยผู้บริโภค เตรียมเครื่องดื่มชาเขียวและชาอูหลง โดยใช้ตัวอย่างไบชาเขียวและชาอูหลง และวิธีการเตรียมตัวอย่างชิมมีดังนี้ ชั่งชาแต่ละตัวอย่างปริมาณ 8 กรัม ใส่ลงในกาชงชา เติมน้ำเดือดลวกทิ้ง 1 ครั้ง แล้วเติมน้ำเดือด 200 มิลลิลิตร ชงชาครั้งที่ 2 โดยทิ้งไว้ในกาชงชา 2 นาที ก่อนที่รินใส่แก้วชิมให้ผู้ทดสอบ ผู้ทดสอบเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ทำการตอบแบบสอบถาม การสำรวจพฤติกรรมการรับรู้ผลิตภัณฑ์ชาของชาวต่างประเทศในจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่จำนวน 150 คนในข้อ 5.8 ดังมีรายละเอียดผู้ทดสอบแสดงในตารางที่ 5.10

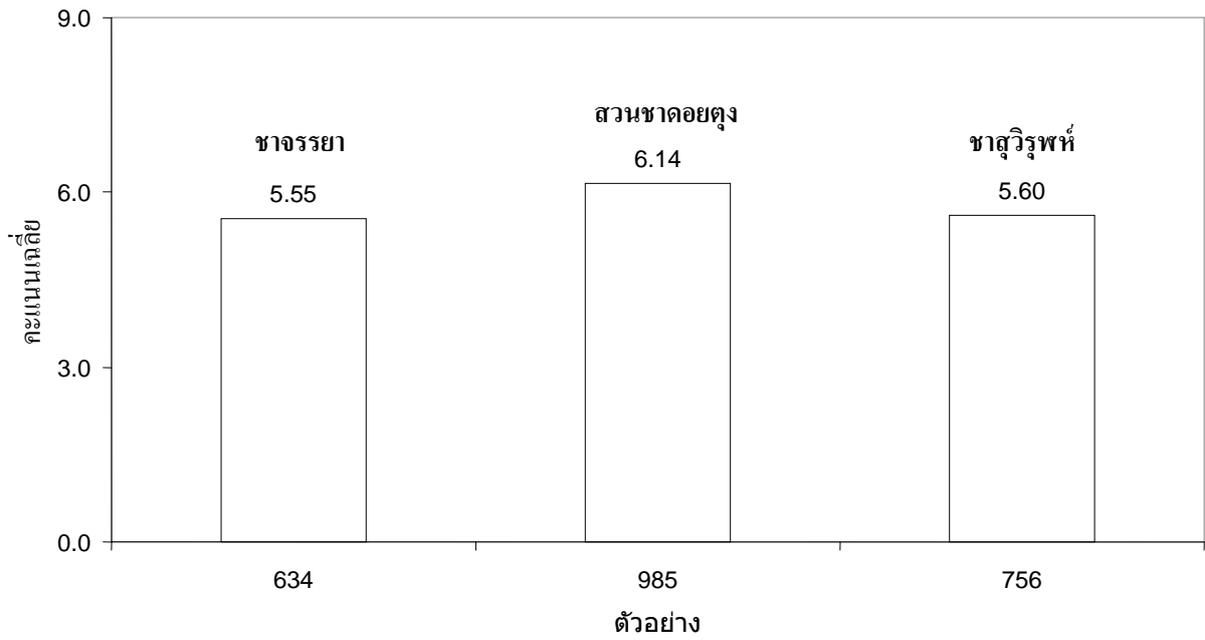
ตารางที่ 5.14 รายชื่อผู้ประกอบการและชนิดของใบชาเขียว

รหัส	ผู้ผลิต	พันธุ์ใบชาวัตถุดิบ
634	ใบชาจรรยา ชาเขียวอูหลง	ชาอัสสัม
985	สหกรณ์สวนชาดอยตุง ชาเขียวอัสสัม	ชาอัสสัม
756	ชาสุวิรุฬห์ ชาเขียวอัสสัม	ชาอัสสัม

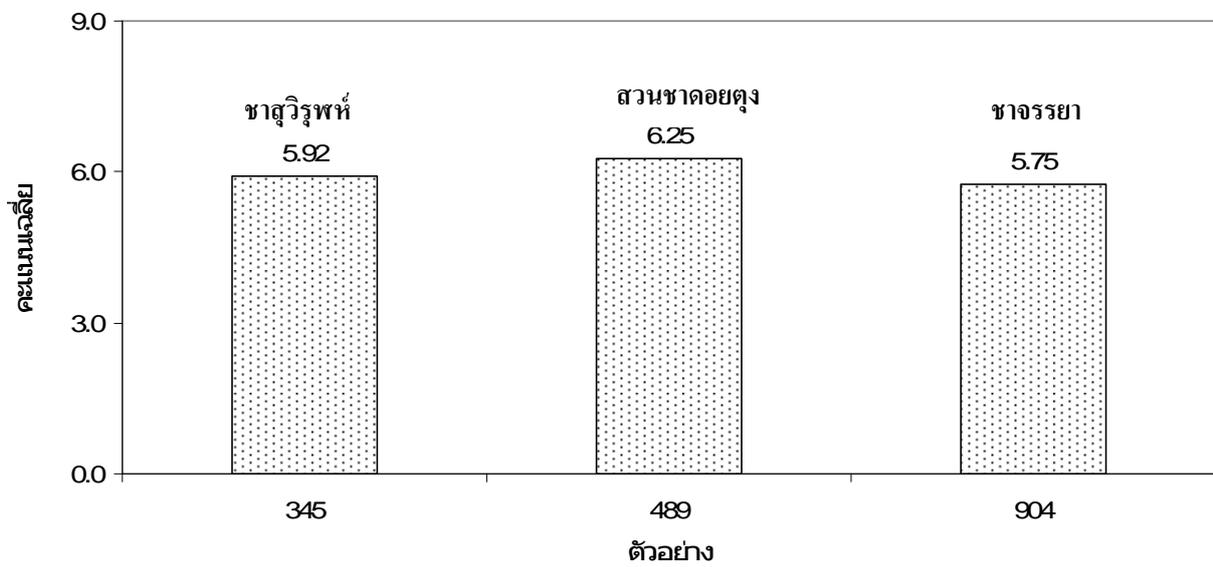
ตารางที่ 5.15 รายชื่อผู้ประกอบการและชนิดของใบชาอูหลง

รหัส	ผู้ผลิต	พันธุ์ใบชาวัตถุดิบ
904	ใบชาจรรยา ชาอูหลงก้านอ่อนใหม่	ชาอูหลงเบอร์ 17
345	Thai tea Suwirun Chin Shin Oolong No.17	ชาอูหลงเบอร์ 17
489	ใบชาดอยตุง Oolong No.17	ชาอูหลงเบอร์ 17

ผลการทดสอบด้านคุณลักษณะด้านประสาทสัมผัสจากผู้ทดสอบชาวต่างประเทศ แสดงคะแนนเฉลี่ยความชอบของผู้บริโภคต่อเครื่องดื่มชาเขียวแสดงในรูปที่ 5.10 คะแนนเฉลี่ยอยู่ในพิสัย 5.6 – 6.1 เครื่องดื่มชาเขียวที่เตรียมใบชาอัสสัมจากสวนชาดอยตุงมีคะแนนความชอบเฉลี่ยสูงสุด และคะแนนเฉลี่ยความชอบของเครื่องดื่มชาเขียว ที่เตรียมใบชาอัสสัม จากโรงงานใบชาแห่งสุวิรุฬห์และใบชาจรรยาไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนคะแนนเฉลี่ยเครื่องดื่มชาเขียวที่เตรียมใบชาอูหลงมีค่าสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยเครื่องดื่มชาเขียวเตรียมจากใบชาเขียว ผู้บริโภคให้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดกับตัวอย่างเครื่องดื่มชาเขียว จากสวนชาดอยตุงมากกว่าโรงงานใบชาแห่งสุวิรุฬห์และใบชาจรรยา

รูปที่ 5.10 คะแนนเฉลี่ยความชอบของผู้บริโภคต่อเครื่องตักชาเขียว

รูปที่ 5.11 คะแนนเฉลี่ยความชอบของผู้บริโภคต่อเครื่องตักชาอูหลง

5.8 การอบรมเรื่อง “บรรจุภัณฑ์และแนวโน้มบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าชา”

การศึกษาและพัฒนาการขยายช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ชาทั้งในและต่างประเทศ ได้จัดการอบรมเรื่องบรรจุภัณฑ์และแนวโน้มบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าชา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2553 ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายให้กับผู้ประกอบการ เกษตรกร และเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการธุรกิจใบชาจังหวัดเชียงราย จำนวนผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด 40 คน ประกอบด้วยผู้ประกอบการ 22 คน หน่วยงานราชการ (อบต. และ เกษตรอำเภอ) 11 คน อาจารย์ เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 3 คนและนักศึกษา 4 คน (ภาคผนวก ค)

1. ความสำคัญของบรรจุภัณฑ์ต่อคุณภาพและการตลาดของสินค้า
2. แนวโน้มบรรจุภัณฑ์ในอนาคต
3. การเลือกบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชา
4. บรรจุภัณฑ์กลาง

วิทยากร: คุณอุษุทธิ์ เตชะสุกิจ ผู้อำนวยการศูนย์เพิ่มมูลค่าผลผลิตและออกแบบผลิตภัณฑ์ SMEs สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ตราสัญลักษณ์ชาเชียงราย

วิทยากร: คุณศาริณานฎ เกตวัลย์ สถาบันชา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

การระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมอบรมเรื่อง “บรรจุภัณฑ์กลางสำหรับผลิตภัณฑ์ชาเชียงราย” ผู้ดำเนินการเสวนา: คุณอุษุทธิ์ เตชะสุกิจ ผู้อำนวยการศูนย์เพิ่มมูลค่าผลผลิตและออกแบบผลิตภัณฑ์ SMEs และอาจารย์ปริญญา วงษา หัวหน้าโครงการที่ปรึกษาฯ โดยนำเข้าสู่การระดมความคิดเห็น ได้ตั้งประเด็นเริ่มการเสวนาในสองประเด็น คือ

- 1) บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชา จะเล่าเรื่องชาเชียงรายหรือชาไทยได้อย่างไร
- 2) บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชาในปัจจุบัน มีการสื่อสารข้อมูลการตลาดของผลิตภัณฑ์หรือไม่อย่างไร

สรุปข้อคิดเห็นจากที่ประชุม

ประเด็นที่ 1 บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชา จะเล่าเรื่องชาเชียงรายหรือชาไทยได้อย่างไร

ในปัจจุบันนี้บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชาของจังหวัดเชียงราย ยังไม่ทำหน้าที่สื่อสารและนำเสนอข้อมูลจุดเด่น ข้อดี ของสินค้า เพื่อสร้างความประทับใจ ในตัวสินค้าและที่มาของผลิตภัณฑ์ (ตำนานของผลิตภัณฑ์) ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากผู้ผลิตยังไม่สามารถระบุเอกลักษณ์ที่เด่นชัดของชาเชียงรายหรือชาไทย ซึ่งไม่สามารถสื่อสารและนำเสนอข้อมูล บนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชาไปยังผู้บริโภคได้ เอกลักษณ์ที่เด่นชัดของชาเชียงราย

หรือชาวไทย ควรเป็นหัวข้อที่ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องควรจะพิจารณาร่วมกัน เพื่อสื่อสารสร้างความโดดเด่นให้ชา
เขียงรายหรือชาวไทยต่อไป

ประเด็นที่ 2 บรรจุกัมภ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชาในปัจจุบัน มีการสื่อสารข้อมูลการตลาดของผลิตภัณฑ์
หรือไม่ อย่างไร

มีการนำเข้าและใช้บรรจุกัมภ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชาจากประเทศจีนและไต้หวัน เนื่องจากราคาต้นทุน
การนำเข้าถูกกว่าต้นทุนการผลิตในประเทศ การใช้บรรจุกัมภ์นำเข้า ผู้ประกอบการได้มีการผลิตสติ๊กเกอร์
แสดงฉลากภาษาไทย ติดบนบรรจุกัมภ์ผลิตภัณฑ์ชา การใช้ประโยชน์บรรจุกัมภ์เพื่อสื่อสารข้อมูลการตลาด
ของผลิตภัณฑ์ยังมีน้อย

ผู้เข้าร่วมอบรมเสนอให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการที่จะพัฒนาบรรจุกัมภ์ผลิตภัณฑ์ชา โดย
เสนอว่าควรมีการเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องกับบรรจุกัมภ์ผลิตภัณฑ์ชา เช่น ผู้ผลิตบรรจุกัมภ์ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ
ผู้ผลิตเครื่องบรรจุ อุตสาหกรรมจังหวัด สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โครงการจัดตั้ง
สถาบันชา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมพิจารณาพัฒนาบรรจุกัมภ์ผลิตภัณฑ์ชาจากการผลิตใน
ประเทศ และหาแนวทางการใช้บรรจุกัมภ์กลางร่วมกัน

นอกจากนี้ตัวแทนผู้ประกอบการกลุ่มต่าง ๆ ในที่ประชุม ได้เสนอข้อแนะนำเกี่ยวกับการเพาะปลูก การ
ผลิตและบรรจุกัมภ์ชา เพื่อพัฒนาการขยายช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ชาทั้งในและต่างประเทศ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ผลิตชาเพื่อจำหน่ายแบบสินค้าขายส่งจำหน่ายเป็นวัตถุดิบของโรงงาน ได้แก่ กลุ่มว
วี่และกลุ่มพญาไพร ต้องการส่งเสริมการผลิตชาอินทรีย์ ปรับปรุงโรงงานแปรรูปใบชาให้ได้มาตรฐานจีเอ็มพี
และการผลิตใบชาแห้งจำหน่ายในรูปสินค้าอุตสาหกรรม อยากจะให้มีการประกันราคาจำหน่ายแก่บริษัทผู้ผลิต
เครื่องดื่มชา

2. กลุ่มผู้ผลิตชาเพื่อจำหน่ายแบบสินค้าขายส่งและปลีก จำหน่ายเป็นวัตถุดิบของโรงงานและ
สินค้าบริโภคของผู้บริโภคทั่วไป ได้แก่ บริษัทชาดอยช้าง จำกัด บริษัทโชคจำเจริญ จำกัด ร้านใบชาจรรยา และ
สหกรณ์สวนชาดอยตุง ต้องการปรับปรุงโรงงานแปรรูปใบชาให้ได้มาตรฐานจีเอ็มพี และมีการผลิตใบชาแห้ง
จำหน่ายทั้งในรูปสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าขายปลีก หน่วยงานของรัฐและส่วนที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการ
สินค้าทั้งในและต่างประเทศ ประสานงานการหาลูกค้าต่างประเทศและอำนวยความสะดวกด้านการส่งออก

3. ส่วนราชการ ได้แก่ เกษตรอำเภอแม่ฟ้าหลวง ต้องการนโยบายของหน่วยงานของรัฐบาล
ส่งเสริมการปลูกชา การพัฒนาสายพันธุ์ และกระบวนการปลูกชาอินทรีย์

5.9 การพัฒนาตัวอย่างโลโก้สำหรับสินค้าชาตัวอย่างโรงงานใบชาจรรยา

โครงการฯ ได้พัฒนาตัวอย่างโลโก้สำหรับสินค้าชาตัวอย่างโรงงานใบชาจรรยา เพื่อเป็นตัวอย่างของ
บรรจุกัมภ์ชาไทย ที่มีสัญลักษณ์และเอกลักษณ์ที่เป็นไทย เป็นการส่งเสริมการรับรู้ความเป็นไทยของ
ผลิตภัณฑ์ชาที่ผลิตในประเทศไทย (ภาคผนวก ค)

5.10 การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่และฉลากสำหรับสินค้าชาเขียว

ชุมชนผลิตชาคุณภาพ ปลอดภัย ดอยวาวี อ.แม่สรวย จ.เชียงราย จากเดิมใบชาเขียวแห้งที่ผลิตจากชุมชนผลิตชาคุณภาพ ปลอดภัย ดอยวาวี บรรจุในถุงอลูมิเนียมพอยล์ที่ผลิตจากประเทศจีนและมีการติดสติ๊กเกอร์เพื่อป้องกันความชื้นและผลิตรากเชื้อรา ใบชาเขียวนี้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากชุมชน ได้ประสานงานโครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ใหม่และฉลากสำหรับสินค้าชาเขียว เพื่อเป็นตัวอย่างของบรรจุภัณฑ์ชาไทยที่มีสัญลักษณ์และเอกลักษณ์ที่เป็นไทย เป็นการส่งเสริมการรับรู้ความเป็นไทยของผลิตภัณฑ์ชาที่ผลิตในประเทศไทย จากการพัฒนาได้เลือกรูปแบบกระป๋องบรรจุชาเขียวปริมาณ 50 กรัมและฉลากที่แสดงความเป็นผลิตภัณฑ์ชาไทย (ภาคผนวก ค) โครงการฯ ได้ประสานงานผู้ผลิตกระป๋องและผู้พิมพ์ฉลากในชุมชน เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ชาเขียว 50 กรัมจำนวน 1,000 กระป๋อง เพื่อแสดงผลิตภัณฑ์และจำหน่ายในงานนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ Thailand Research Expo 2010 ระหว่างวันที่ 26 – 30 สิงหาคม 2553 ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ นอกจากนี้โครงการฯ และชุมชนมีโครงการที่จะพัฒนาบรรจุชาต่อไปในอนาคต

5.11 การพัฒนาระบบสารสนเทศและระบบทวนสอบ

โครงการฯ พัฒนาช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชาของผู้ประกอบการที่ร่วมโครงการและผู้สนใจผ่านอินเทอร์เน็ต (ภาคผนวก ค) และนำระบบ QR code มาประยุกต์เพื่อสนับสนุนการทวนสอบผลิตภัณฑ์ โดยผู้ประกอบการสามารถที่จะดำเนินธุรกิจการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชาได้ด้วยตนเอง

5.12 การแสดงผลิตภัณฑ์ผลไม้และสินค้าเกษตรอินทรีย์ (Fruit logistica Berlin)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชชา สอาดสุด รักษาการผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้นำตัวอย่างและแผ่นพับประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ชาที่ผลิตจากสวนชาอินทรีย์สามแห่งในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ บริษัทชาสุวิรุฬห์ จำกัด บริษัทชาดอยช้าง จำกัด และสหกรณ์สวนชาดอยตุง ไปเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ชาอินทรีย์จากจังหวัดเชียงราย ประเทศไทยร่วมกับผลผลิตผลไม้ไทย เช่น มะม่วงและลิ้นจี่ ภายใต้โครงการ Integration of supply chain management of exotic fruit from the ASEAN region ในงาน การแสดงผลิตภัณฑ์ผลไม้และสินค้าเกษตรอินทรีย์ Fruit logistics Berlin ณ กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมัน ระหว่างวันที่ 3 – 5 กุมภาพันธ์ 2553 ที่ผ่านมา โดยมีผู้ร่วมชมงานแสดงผลิตภัณฑ์ในงานครั้งนี้เป็นผู้ผลิต บริษัท/องค์กร นักธุรกิจนำเข้าส่งออกและผู้สนใจเข้าร่วมชมงานฯ จาก 120 ประเทศ การจัดงานแสดงผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ชาอินทรีย์ได้รับความสนใจและสอบถามผลิตภัณฑ์อย่างแพร่หลาย และมีผู้บริโภคและผู้นำเข้าสนใจที่จะมีการติดต่อธุรกิจผลิตภัณฑ์ชาเพิ่มเติมในอนาคต

5.13 การแสดงผลิตภัณฑ์กาแฟและชา Thailand Asian Coffee & Tea 2010

โครงการฯ ได้รับการประสานงานจากสมาคมกาแฟและชาไทย ประชาสัมพันธ์และเข้าร่วมงาน Thailand Asian Coffee & Tea 2010 24 – 28 มีนาคม 2553 ณ ห้องประชุมมหิศร ธนาคารไทยพาณิชย์

สำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร พร้อมกันนี้ส่งผลิตภัณฑ์ชาพันธุ์อุ้งหลงก้านอ่อน จากโรงงานสวนชาดอยตุง ไบชาจรรยาและบริษัทชาดอยช้าง จำกัด เพื่อประกวดชิงรางวัลชนะเลิศถ้วยประทาน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ การเข้าร่วมงานครั้งนี้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ทำให้ลูกค้าได้ทราบถึงผลิตภัณฑ์ชาเชียงรายโดยรวม และผลิตภัณฑ์ชาพันธุ์อุ้งหลงก้านอ่อน จากไบชาจรรยา ได้รับรางวัลชมเชย จากการประกวดฯ ครั้งนี้